

Open for Business

**Argumenty ekonomiczne
przemawiające za
inkluzją osób LGBTQ+
w Polsce**

Seria badawcza

Argumenty ekonomiczne przemawiające za inkluzją osób LGBTQ+ w Polsce

George Perlov

Autor prowadzący

Lukasz Antkiewicz

Współautor

Maciej Korus

Współautor

Paweł Adrjan

Współautor

Ceren Altincekic

Współautor

Vivienne Ming

Współautor

Dustin Selman

Współautor

Dan Robinson

Projektant

Liz Jacobs

Osoba dyrektorska ds. programów globalnych

Dominic Arnall

Dyrektor Generalny

Jon Miller

Założyciel, Prezes i Redaktor naczelny

	Informacje o Open for Business	5
	Informacje o niniejszym raporcie	6
	Słowo wstępne od Dyrektora Generalnego	8
	Słowo wstępne od Google	9
	Podsumowanie	10
1	Obecna sytuacja osób LGBTQ+ w Polsce	12
2	Szanse ekonomiczne płynące z inkluzji osób LGBTQ+ w Polsce	16
3	Miasta: Porównanie Warszawy z czterema stolicami Grupy Wyszehradzkiej	40
4	Podsumowanie prawne dla Polski	44
	Metodologia i źródła	50
	Podziękowania	55

Informacje o Open for Business

Na całym świecie miliony ludzi doświadczają dyskryminacji ze względu na swoją orientację seksualną lub tożsamość płciową. Open for Business istnieje, aby promować inkluzję osób LGBTQ+ na całym świecie. Open for Business to koalicja firm przekonanych, że inkluzywność i różnorodność sprzyjają działalności biznesowej i wzrostowi gospodarczemu. Celem koalicji jest promowanie praw osób LGBTQ+ na całym świecie. Partnerzy koalicji Open for Business są głęboko zaangażowani w dbałość o różnorodność i włączenie społeczne w ich miejscach pracy i są zaniepokojeni

rozprzestrzenianiem się polityki anty-LGBTQ+ w wielu krajach, w których działają. Koalicja prowadzi programy regionalne na Karaibach, w Europie Środkowej i Wschodniej, Afryce Wschodniej i Azji Południowo-Wschodniej. W ramach każdego z tych programów prowadzona jest współpraca z lokalnymi partnerami z organizacji społeczeństwa obywatelskiego, aby mobilizować działaczy w lokalnych środowiskach biznesowych oraz ułatwiać im działalność z pomocą danych i analiz.

Partnerzy koalicji

accenture

BCG BOSTON CONSULTING GROUP

BlackRock

BRUNSWICK

C&A

CBRE

Deloitte

Google

GSK

INDITEX

JPMORGAN CHASE & CO.

LinkedIn

Linklaters

L'ORÉAL

Microsoft

Pinsent Masons

RELX Group

Informacje o Raporcie

Badania wykazały, że włączenie społeczne osób LGBTQ+ jest istotnym napędem gospodarczym i odwrotnie, że dyskryminacja osób LGBTQ+ wiąże się zarówno z kosztami społecznymi, jak i gospodarczymi.

Nawiązując do raportu Open for Business z 2021 r., *The Economic Case for LGBTQ+ Inclusion in Central and Eastern Europe*, który zawierał polskie dane i analizy, niniejszy raport bada obecne otoczenie gospodarcze i biznesowe w Polsce i pokazuje poprzez nowe i zaktualizowane analizy danych, studia przypadków i inne badania, że nadal istnieją duże możliwości rozwoju. Wniosek z raportu jest taki, że większa integracja osób LGBTQ+ może przyczynić się do wzmocnienia polskiej gospodarki i działających w niej przedsiębiorstw.

Dla kogo jest przeznaczony?

- ▶ Dla firm działających w Polsce. Publikacja wyjaśnia, w jaki sposób integracja osób LGBTQ+ może być częścią skutecznej strategii poprawy konkurencyjności i wyników przedsiębiorstwa. Raport zawiera także wskazówki dotyczące wspierania osób pracowniczych LGBTQ+.
- ▶ Dla polskich decydentów zastanawiających się, jak zwiększyć krajową konkurencyjność. Niniejszy raport pokazuje, w jaki sposób inkluzywność osób LGBTQ+ zwiększa wyniki gospodarcze oraz w jaki sposób dyskryminacja społeczności LGBTQ+ może powstrzymać firmy przed osiągnięciem pełnego potencjału wzrostu i utrudniać im przyciąganie najbardziej utalentowanych osób pracowniczych.

- ▶ Dla polskich organizacji pozarządowych działających m.in. na rzecz praw osób LGBTQ+. Publikacja dostarcza nowych, umocowanych ekonomicznie argumentów, które mogą być pomocne w budowaniu zaangażowania społecznego, biznesowego, a także w rozmowach z osobami decyzyjnymi ze świata polityki.

Jaka jest metodologia raportu?

Raport łączy wyniki różnych ilościowych i jakościowych metod badawczych takich jak:

- ▶ Przegląd literatury. Obejmują one: temat kluczowych kwestii gospodarczych dotyczących osób LGBTQ+ w Polsce.
- ▶ Analizy danych ekonomicznych i innych danych związanych z biznesem, a także korelacji i innych analiz statystycznych na podstawie danych dotyczących praw osób LGBTQ+ w Polsce.
- ▶ Wywiady z polskimi osobami liderскими ze środowiska biznesowego i przedsiębiorstw w Polsce oraz innych osób zabiegających o poprawę sytuacji osób LGBTQ+ w kraju.

Zaproszenie do wspólnych badań

Podobnie jak w przypadku wielu innych regionów, Open for Business odkrył w trakcie badań nad niniejszym raportem, że dane dotyczące społeczności LGBTQ+ w Polsce są ograniczone i niespójne, zwłaszcza w odniesieniu do kwestii integracji gospodarczej i biznesowej. Open for Business planuje budować swój program badań i zaangażowania w regionie w nadchodzących latach i liczy na wspólne opracowanie innych programów badawczych z lokalnymi organizacjami.

Kim są autorzy?

George Perlov – Konsultant i Badacz Open for Business, jest głównym autorem raportu. Łukasz Antkiewicz – Lider Kampanii, jest współautorem raportu. Maciej Korus – Menedżer Kampanii, jest współautorem raportu. Ceren Altincekic – Starszy Specjalista ds. danych w Microsoft, jest współautorem raportu. Paweł Adrjan – Dyrektor ds. Badań Ekonomicznych w regionie EMEA i APAC w Indeed oraz Członek Rady Doradczej ds. Badań, jest współautorem raportu.

Jon Miller jest Założycielem, Prezesem i Redaktorem Naczelnym w Open for Business. Dominic Arnall jest Dyrektorem Generalnym w Open for Business. Liz Jacobs jest Osobą Dyrektorską ds. Programów Globalnych w Open for Business.

Rada doradcza ds. badań

Paweł Adrjan	Dyrektor ds. Badań Ekonomicznych w regionie EMEA i APAC, Indeed
Dr. Yvette Burton	Założycielka i Specjalistka ds. przyszłości w miejscu pracy, Silent Partner Solutions LLC
Paul Donovan	Główny ekonomista, UBS Global Wealth Management
Paul Jansen	Dyrektor ds. programów globalnych i grantów, OutRight Action International
Drew Keller	Dyrektor, Instytut Badań nad Biznesem w Społeczeństwie Globalnym (BiGS), Harvard Business School
Dr. Vivienne Ming	Członkini wydziału neuronauki poznawczej Singularity University; Współzałożycielka Socos Lab
Egerton Neto	Manager ds. programów, Międzynarodowy Panel ds. Środowiska Informacyjnego (IPIE)
Suen Yiu Tung	Dyrektor-założyciel Programu Badań nad Seksualnością, Chiński Uniwersytet w Hongkongu

Polska Rada Programowa

Bartłomiej Budnicki	Były Doradca ds. Strategii i Analiz, Lider DE&I, Skanska
Rafał Dembe	Prezes Fundacji Wolontariat Równości
Agnieszka Kulikowska	Senior Partner i Global DE&I Ambassador Head w Page Executive, Członkini Zarządu Kampanii Przeciw Homofobii
Miłosz Marchlewicz	Dyrektor ds. Komunikacji, Forum Odpowiedzialnego Biznesu
Mirosława Makuchowska	Dyrektorka, Kampania Przeciw Homofobii
Joanna Pastor	Global Delivery Senior Manager, Accenture
Jakub Szymik	Założyciel, Fundacja Obserwatorium Demokracji Cyfrowej
Marcin Tomaszewski	p.o. Głównego Ekonomisty dla regionu UE, EBOR

“Pierwsze kroki w kierunku ochrony praw człowieka dla osób LGBTQ+ podejmowane są w Polsce w czasie, gdy prognozowany jest znaczący wzrost krajowej gospodarki.”

Słowo wstępne od Dyrektora Generalnego

Odkąd Open for Business opublikował swój przełomowy raport z 2021 r., *The Economic Case for LGBT+ Inclusion in Central and Eastern Europe*, polska społeczność biznesowa stale umacnia swoje wsparcie dla osób LGBTQ+.

Od 2021 r. Open for Business ściśle współpracuje z osobami stojącymi na czele biznesu i organizacji społeczeństwa obywatelskiego oraz mediami, aby objaśniać, że różnorodne i inkluzywne społeczeństwa są lepsze dla prowadzenia biznesu. Regularnie organizujemy konferencje przyciągające osoby ze świata biznesu, trzeciego sektora i władz, aby umacniać ich relacje i zapewniać im dostęp do danych i badań, które wyraźnie ukazują, że poszanowanie praw osób LGBTQ+ sprzyja działalności przedsiębiorstw i wzrostowi gospodarczemu.

Cieszymy się, że od czasu wygrania wyborów przez nowy, postępowy rząd koalicyjny, w kraju nastąpiła wyczuwalna zmiana w zakresie praw osób LGBTQ+, w szczególności dzięki niemal całkowitemu zniknięciu niesławnych i szkodliwych gospodarczo „stref wolnych od LGBT”, pracom nad przepisami skierowanymi przeciw przestępstwom z nienawiści wobec osób LGBTQ+ oraz proponowanemu ustawodawstwu legalizującemu związki partnerskie osób tej samej płci.

Polska ma jednak jeszcze wiele do zrobienia w zakresie praw osób LGBTQ+, aby poprawić swoją pozycję wśród innych krajów Unii Europejskiej i lepiej konkurować o talenty, inwestycje i ogólny wzrost gospodarczy. Jak pokazują nasze nowe szacunki dotyczące ekonomicznych

kosztów dyskryminacji, utrzymywanie się Polski na końcowych pozycjach Tęczowego Rankingu ILGA Europe wiąże się z kosztami dla kraju.

Dobrą wiadomością jest to, że nowe badania Open for Business pokazują, że zmiana w zakresie praw osób LGBTQ+ poprzedza – i przewiduje – poprawę wielu kluczowych wskaźników ekonomicznych. Wydaje się, że jest to ścieżka, którą podąża Polska. Pierwsze kroki w kierunku ochrony praw człowieka dla osób LGBTQ+ podejmowane są w Polsce w czasie, gdy prognozowany jest znaczący wzrost krajowej gospodarki. Nie postrzegamy tego zjawiska jako zbieg okoliczności, ale jako wynik determinacji kraju, by stać się bardziej otwartym i inkluzywnym.

W tym roku, niezwykle ważne jest, aby Polska jako gospodarz szczytu Inicjatywy Trójmorza i państwo sprawujące prezydencję w Radzie Unii Europejskiej, nadal podejmowała działania w celu rozwoju otwartego i różnorodnego społeczeństwa i kontynuowała pracę nad przepisami wspierającymi prawa osób LGBTQ+. Zapewni to jej dalszy rozwój jako wiodącej gospodarki w regionie Europy Środkowej i zapewni większy dobrobyt wszystkim osobom obywatelskim.

Dominic Arnall
Dyrektor generalny
Open for Business

Słowo wstępne od Google

W Google wierzymy w siłę danych, które pozwalają podejmować świadome decyzje i wprowadzać pozytywne zmiany.

Dlatego z dumą wspieramy ważne badanie przeprowadzone przez Open For Business, które analizuje związek między tworzeniem środowiska przyjaznego osobom LGBTQ+ a wzrostem gospodarczym w Polsce.

Raport ten ujawnia silną korelację: kraje, w których osoby LGBTQ+ czują się akceptowane i szanowane, charakteryzują się silniejszą gospodarką i większą innowacyjnością. W obliczu znacznego wzrostu gospodarczego Polski, budowanie społeczeństwa otwartego, w którym każdy czuje się doceniany i szanowany, może uwolnić pełen potencjał kraju.

Badania przedstawione w tym raporcie dostarczają przekonujących dowodów na to, że włączanie osób LGBTQ+ do życia społecznego i gospodarczego to nie tylko dobro społeczne, ale także imperatyw gospodarczy. Poczucie przynależności wśród osób LGBTQ+ może prowadzić do większej produktywności i sukcesów biznesowych, przyczyniając się do budowy bardziej prosperującego społeczeństwa. Zachęcamy do zapoznania się z tym raportem i odkrycia, w jaki sposób równość i integracja mogą napędzać wzrost gospodarczy w Polsce.

Joanna Obstój
Engineering Director, Google Poland
Executive Sponsor of Pride@ Google Poland

“Włączanie LGBTQ+ do życia społecznego i gospodarczego to nie tylko dobro społeczne, ale także imperatyw gospodarczy”

Podsumowanie

Otwarte, inkluzywne i zróżnicowane społeczeństwa sprzyjają działalności biznesowej i wzrostowi gospodarczemu. Niniejszy raport przedstawia ekonomiczne i biznesowe argumenty za większą inkluzywnością osób LGBTQ+ w Polsce oraz aktualizuje danych i informacji z raportu Open for Business z 2021 r., *The Economic Case for LGBT+ Inclusion in Central and Eastern Europe*, który dotyczył m.in. Polski.

Wybory parlamentarne z 2023 r., w skutku których władzę straciła partia Prawo i Sprawiedliwość oraz wybrano nową, postępową koalicję rządzącą, miały duży wpływ na włączenie społeczne osób LGBTQ+ w Polsce i szeroko rozumiane nastroje społeczne w kraju. Choć Polska nadal pozostaje w tyle za innymi krajami Unii Europejskiej w sferze dbałości o kluczowe prawa człowieka dla osób LGBTQ+, tak zwane „strefy wolne od LGBT” prawie zniknęły, stały strumień sankcjonowanej przez rząd homofobicznej propagandy ustąpił, a nowe i planowane przepisy zaczęły zbliżać sytuację osób LGBTQ+ w Polsce do jej europejskich sąsiadów.

Pod względem gospodarczym, pomimo wyzwań związanych z pandemią, inwazją na Ukrainę i przyjęciem ponad miliona uchodźców z tego kraju, perspektywy dla Polski są dobre. Przed krajem stoi szereg wyzwań, jednak kroki podejmowane w kraju, by rozwijać bardziej otwarte i przyjazne otoczenie społeczne mogą pomóc w uporaniu się z nimi. Obejmują one zmniejszenie liczby przedsiębiorstw państwowych, zwiększenie innowacyjności, przejście z gospodarki opartej na paliwach kopalnych na gospodarkę ekologiczną oraz rozwój rynku ESG.

Polska ma szansę stać się bardziej konkurencyjnym graczem w Europie i zmniejszyć o 30% lukę w produktywności w stosunku do średniej Unii Europejskiej poprzez umacnianie innowacyjności i przyciąganie większej liczby inwestycji. Pomimo zwiększonych wydatków publicznych i prywatnych na badania i rozwój, Polska pozostaje w tyle za większością swoich europejskich sąsiadów pod względem oceny innowacyjności.

Podczas gdy coraz mniej Polaków wyraża chęć opuszczenia kraju, a Polska korzysta z odwrotu migracyjnego z Wielkiej Brytanii i Irlandii, kraj nadal traci wysoko wykwalifikowane osoby pracownicze, głównie na rzecz bardziej otwartych społeczeństw.

Chociaż Polska zmieniła się w kwestii praw osób LGBTQ+, wciąż ma przed sobą długą drogę, zanim przysługiwać będzie im pełnia praw człowieka, a polska gospodarka skorzysta z tej zmiany. Open for Business szacuje, że gorsze wyniki w zakresie zdrowia publicznego w społeczności LGBTQ+ i wykluczenie osób LGBTQ+ w miejscu pracy kosztują Polskę nawet 20,4 mld zł (3,4 mld USD) rocznie. Jest to szacunkowy wzrost o 53% w ciągu ostatnich pięciu lat.

Kluczowe wnioski z raportu

Kraje odnoszące sukcesy gospodarcze mają lepsze wyniki w zakresie praw osób LGBTQ+

Analizy wykazują korelacje między prawami osób LGBTQ+ a:

- › Globalnym Indeksie Konkurencyjności Światowego Forum Ekonomicznego
- › Produktem krajowym brutto (PKB) na mieszkańca
- › Globalnym Indeksie Innowacyjności (GII) Światowej Organizacji Własności Intelektualnej (WIPO).

Nowo opracowane testy przyczynowości Grangera z lat 2011-2019 pokazują, że prawa osób LGBTQ+ i te wskaźniki są nie tylko skorelowane, ale wskazują również, że poprawa w zakresie poszanowania praw osób LGBTQ+ poprzedza – i przewiduje – umocnienie tych kluczowych wskaźników ekonomicznych.

Polska umacnia konkurencyjność względem sąsiadów z Grupy Wyszehradzkiej

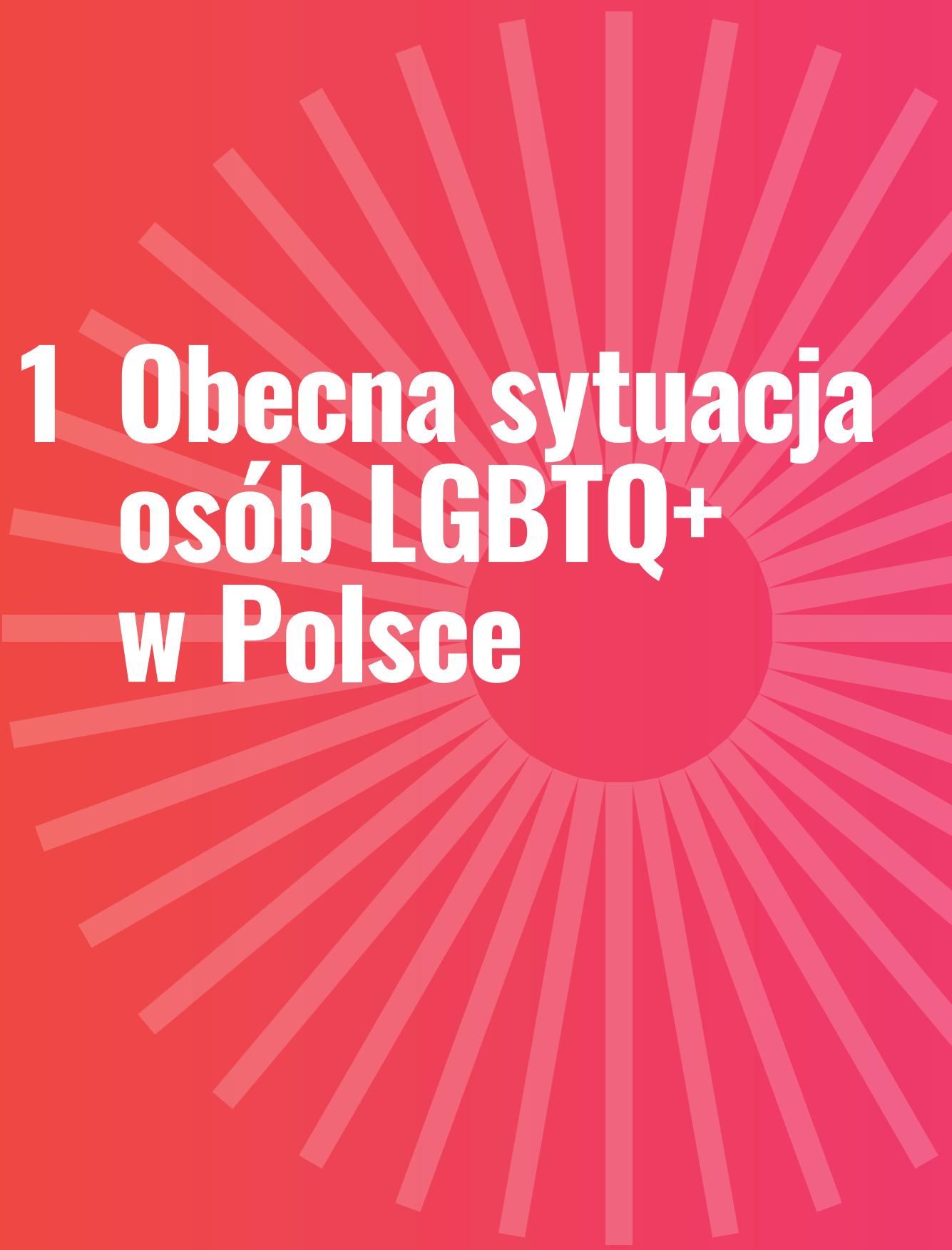
Aby w pełni uwolnić potencjał konkurencyjności polskiej gospodarki, należy m.in. zmniejszyć zależność kraju od energii z paliw kopalnych oraz zadbać o produktywność.

Uprzedzenia i dyskryminacja wobec społeczności LGBTQ+ kosztują kraj nawet 20,4 mld PLN (3,4 mld USD) rocznie

Uprzedzenia i dyskryminacja LGBTQ+ mają znaczący wpływ na rynek pracy oraz na stan zdrowia społeczności LGBTQ+, zwłaszcza pod względem występowania depresji.

Firmy przyjazne osobom LGBTQ+ osiągają lepsze wyniki niż ich konkurenci

Dane z globalnego badania Open for Business i analizy spółek na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie pokazują dywidendę różnorodności. Skupienie się na inkluzywności w firmach prowadzi do lepszego morale osób pracowniczych, wydajności, a ostatecznie do sukcesu biznesowego.

1 Obecna sytuacja osób LGBTQ+ w Polsce

Od czasu opublikowania przez Open for Business w 2021 r. raportu *The Economic Case for LGBT+ Inclusion in Central & Eastern Europe: Hungary, Poland, Romania, and Ukraine*¹ sytuacja osób LGBTQ+ w Polsce poprawiła się m.in. w związku z działaniami nowej, liberalnej koalicji rządowej, która została wybrana w wyborach parlamentarnych w październiku 2023 roku.

Kraj jednak nadal zajmuje najniższą pozycję wśród państw Unii Europejskiej (UE) na tęczowej mapie ILGA-Europe², a warunki do życia dla osób LGBTQ+ są trudne, szczególnie poza dużymi miastami.

Polityka i prawodawstwo

15 października 2023 r. w Polsce nastąpiła fundamentalna zmiana – z dnia na dzień rząd zmienił się z konserwatywnego na liberalny. Znaczenie wyborów parlamentarnych w 2023 r. bywa porównywane do pierwszych demokratycznych wyborów w Polsce w 1989 r., po wyzwoleniu kraju spod wpływów Związku Radzieckiego. Okres kampanii przedwyborczej był pełen podziałów, a członkowie byłej partii rządzącej Prawo i Sprawiedliwość wygłaszali wiele homofobicznych wypowiedzi, które były transmitowane w mediach publicznych, a także na wiodących prywatnych platformach medialnych. Osoby LGBTQ+ były określane jako między innymi „zagrożenie dla cywilizacji”, „inwazja kulturowa” i „dewianci”³. Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji – polski organ państwowy, który sprawuje pieczę nad wolnością słowa oraz prawem do informacji i

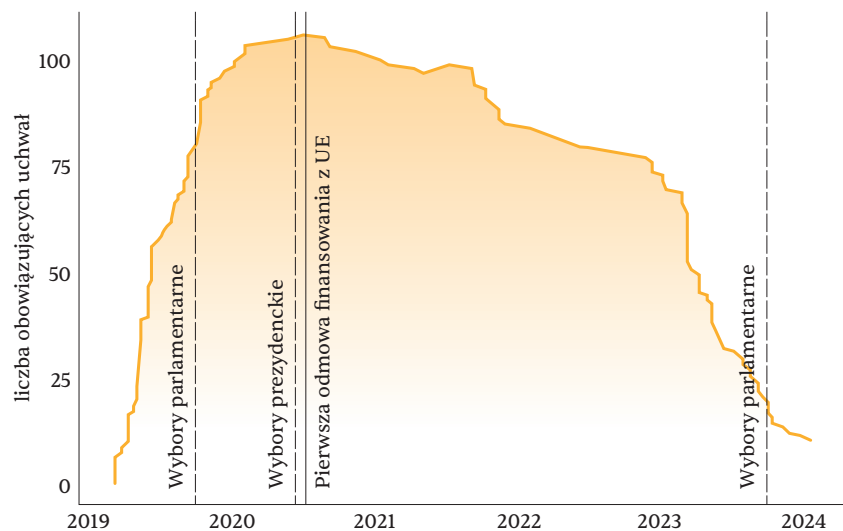
interesu publicznego w radiofonii i telewizji – zignorowała wnioski o ukaranie osób odpowiedzialnych za publiczne wyrażanie takich nienawistnych treści.

Jedną z kluczowych zmian legislacyjnych, które nastąpiły po wyborach i przy stałym wsparciu polskiego Rzecznika Praw Obywatelskich, a także presji ze strony UE, było usunięcie praktycznie wszystkich „stref wolnych od LGBT”, ruchu gmin i regionów Polski zapoczątkowanego w 2019 r., które zadeklarowały, są przeciwne poszanowaniu praw osób LGBTQ+. „Strefy wolne od LGBT” stały się plamą na polskiej historii praw człowieka w Europie i na świecie. Skłoniły one administratorów funduszy EOG i funduszy norweskich do ograniczenia finansowania dla tych regionów, a UE do zakazania wydawania funduszy dla gmin, które nie przestrzegają unijnych przepisów antidyskryminacyjnych. W szczytowym okresie strefy te obejmowały jedną trzecią polskich miast i regionów. 67 z nich nadal istniało w 2023 r., a obecnie pozostało ich tylko trzy (w chwili powstawania raportu).⁴

Zmiany polityczne w Polsce jesienią 2023 r. były powodem do świętowania podczas Warsaw Pride 2024, ale kraj wciąż ma przed sobą długą drogę do pełnej równości osób LGBTQ+.

Wzrost i spadek liczby „stref wolnych od LGBT” w Polsce w latach 2019-2024⁵

W dniu 18 października 2024 r., niemal rok po zmianie rządu w Polsce, w Sejmie RP opublikowano projekt ustawy wprowadzającej rejestrowane związki partnerskie, które po raz pierwszy zapewniłyby parom jedнопłciowym prawa partnerskie.⁶ Projekt, przygotowany pod nadzorem Ministra ds. równości Katarzyny Kotuli z Nowej Lewicy, został skierowany do konsultacji społecznych i międzyresortowych.

Inicjatywa doprowadziłaby do zmian w ponad 230 obowiązujących ustawach, w tym niektórych sięgających nawet 100 lat wstecz. Przede wszystkim projekt przewiduje, że zarejestrowany związek partnerski umożliwi dostęp do opieki zdrowotnej, ubezpieczenia społecznego, dziedziczenia i prawa pobytu dla osób będących w związkach partnerskich zawartych za granicą. W wyniku presji konserwatystów, ustawa nie obejmuje praw do adopcji. Według sondażu Ipsos przeprowadzonego na zlecenie OKO.press i TOK FM w lutym 2024 r., połowa Polaków chce wprowadzenia ustawy regulującej związki osób tej samej płci, co oznacza spadek z wysokiego poziomu 58% popierających takie związki w 2022 r.⁷

W listopadzie 2024 r. rząd Tuska zatwierdził projekty legislacyjne dodające orientację seksualną, płeć, wiek i niepełnosprawność do polskich przepisów dotyczących przestępstw z nienawiści. Oznacza to, że mowa nienawiści wobec osób LGBTQ+ lub podżeganie do nienawiści mogą być karalne na mocy prawa.⁸

Inne zmiany legislacyjne, które miały miejsce lub są planowane, obejmują:

- ▶ Prokuratura Krajowa złądziła swoje stanowisko w sprawie transkrypcji zagranicznych aktów małżeństw osób tej samej płci, ułatwiając legalizację takich związków w Polsce.⁹
- ▶ W styczniu 2023 r. Europejski Trybunał Sprawiedliwości orzekł, że zakaz dyskryminacji ze względu na orientację seksualną dotyczy również osób samozatrudnionych.¹⁰

To sygnał, że choć walka o pełne prawa dla osób LGBTQ+ wciąż trwa, pojawiają się realne zmiany, które zbliżają Polskę do standardów praw człowieka Unii Europejskiej.

Wpływ na społeczność LGBTQ+

Zmiana polityczna w Polsce nastąpiła w czasie, gdy w polskiej społeczności LGBTQ+ narastało nowe poczucie siły. Według ILGA-Europe w 2023 r. zorganizowano prawie 40 marszów równości, w tym wiele w mniejszych miastach, co pokazuje rosnącą widoczność i akceptację społeczną osób LGBTQ+.¹¹ W szkołach, zwłaszcza w miastach takich jak Poznań, Warszawa i Kraków, popularność zyskała inicjatywa Tęczowy Piątek,¹² oferująca warsztaty i materiały edukacyjne wspierające młodzież LGBTQ+.

Jednocześnie jednak dane z raportu „Sytuacja społeczna osób LGBT w Polsce”¹³ opublikowanego przez Kampanię Przeciw Homofobii w 2021 r. podkreślają ciągle trudności życia w społeczeństwie, które zмага się z integracją. Kluczowe kwestie podkreślone w raporcie obejmują:

- ▶ Przemoc – zarówno fizyczna, jak i psychiczna. Dla wielu osób LGBTQ+ doświadczenie przemocy wpłynęło na ich codzienne samopoczucie i zdrowie psychiczne. Według raportu 59% osób respondenckich doświadczyło przemocy werbalnej. 53% osób biorących udział w ankiecie zgłosiło, że w okresie od stycznia 2019 r. do końca 2020 r. padło ofiarą przestępstwa z nienawiści ze względu na swoją orientację seksualną lub tożsamość płciową. Osoby, które doświadczyły takich incydentów, częściej zgłaszały objawy depresji. W rezultacie wiele osób LGBTQ+ unikało pełnego wyrażania swojej tożsamości w obawie przed nieprzyjemnymi reakcjami otoczenia.
- ▶ Samotność – raport wskazał również na wyraźne poczucie samotności wśród społeczności LGBTQ+. Prawie 70% pytanych odczuwało izolację, która często

wynika z braku akceptacji w najbliższym otoczeniu – w rodzinie, wśród przyjaciół, czy w pracy. Młodszy ludzie z mniejszych miast są szczególnie narażeni na poczucie wykluczenia, co może wpływać na ich samopoczucie i samoocenę.

- ▶ Zdrowie psychiczne – wysoki odsetek osób ze społeczności LGBTQ+, zwłaszcza osób transpłciowych, zмага się z depresją, która jest ściśle związana z doświadczaną dyskryminacją i negatywnym klimatem społecznym.
- ▶ Emigracja – aż 12% ankietowanych osób LGBTQ+ planowało opuścić Polskę, a ponad jedna trzecia jako główny powód tej decyzji podała dyskryminację. Dla wielu osób emigracja stała się sposobem na znalezienie bardziej przyjaznego i otwartego środowiska.

Sytuacja osób transpłciowych w Polsce, podobnie jak w wielu innych krajach, nadal jest trudna. Obecnie, aby zmienić swoją tożsamość płciową w oficjalnych polskich dokumentach, osoby transpłciowe muszą pozwać

swoich rodziców. Dla wielu osób jest to bolesne i często upokarzające doświadczenie.¹⁴

Dane zebrane przez Agencję Praw Podstawowych Unii Europejskiej (FRA) w 2023 r. w Polsce i na całym kontynencie również wskazują na szereg problemów, z którymi borykają się osoby LGBTQ+.¹⁵

- ▶ 72% unika częstego lub stałego trzymania się za rękę z osobą partnerską tej samej płci w Polsce. W UE-27 odsetek ten wynosi 53%.
- ▶ 24% czuło się dyskryminowanych w pracy lub podczas poszukiwania pracy w roku poprzedzającym badanie w Polsce. Dla UE-27 odsetek ten wynosi 19%.
- ▶ 4% osób obywatelskich w Polsce uważa, że ich rząd skutecznie zwalcza uprzedzenia i nietolerancję wobec osób LGBTIQ. Dla UE-27 odsetek ten wynosi 26%.

Nadal odnotowywane są akty przemocy. Podczas marszu równości w Olsztynie jego uczestnik został postrzelony z pistoletu pneumatycznego.¹⁶

„Lata pracy w trudnym otoczeniu nie poszły na marne i dziś widzimy jej namacalne efekty. Największe media mówią dziś o równości małżeńskiej jako o celu, a o związkach partnerskich jako niezbędnym minimum. Tęczowe rodziny są dostrzegane w głównym nurcie, a nasze zwycięstwo w Strasburgu nałożyło na Polskę obowiązek prawnej ochrony osób LGBTQ+ i ich rodzin. To kluczowy moment, by jasno pokazać nasze stanowisko, dlatego stale zachęcamy prawników, naszą społeczność i sojuszników, aby pisać, dzwonić i odwiedzać biura decydentów. To nieustanna, żmudna praca, której nie można przerwać, ponieważ bez niej stracimy szansę na dobre prawo i zostaniemy z niczym.

Wsparcie środowiska biznesowego jest teraz bardzo potrzebne. Głos biznesu ma ogromny wpływ na polityków. Nie tylko dlatego, że argument ekonomiczny jest czasami skuteczniejszy niż wyroki Trybunału Praw Człowieka. Chodzi również o to, aby jasno powiedzieć: równe traktowanie nie jest luksusem, ale standardem prawnym i cywilizacyjnym. Organizacje społeczeństwa obywatelskiego mówią to od lat, a w ślad za ich działaniami idzie rosnące poparcie ze strony mediów i ekspertów prawnych. Nadszedł czas, aby biznes mówił z nimi jednym głosem.”

Hubert Sobecki,
Członek Zarządu Stowarzyszenia Miłość Nie Wyklucza

2 Szanse gospodarcze dla Polski

Od czasu opublikowania przez Open for Business raportu na temat Europy Środkowo-Wschodniej wiosną 2021 r., polska gospodarka ożywiła się, pomimo trudnych globalnych warunków makroekonomicznych, w tym ogólnie wolniejszego wzrostu w Europie i agresji Rosji na Ukrainę.

Aktualna prognoza

Według Polskiego Instytutu Ekonomicznego (PIE), wzrost gospodarczy w Polsce ma systematycznie przyspieszać.¹⁷ Po wzroście o zaledwie 0,2% w 2023 r., polski PKB ma wzrosnąć o 2,6% do końca 2024 r. i o 3,9% w 2025 r.¹⁸ PIE przewiduje, że konsumpcja gospodarstw domowych będzie głównym motorem tego wzrostu w 2024 r., podczas gdy inwestycje odegrają większą rolę w 2025 r.

Krótkoterminowe prognozy Międzynarodowego Funduszu Walutowego są również pozytywne ze względu na trwające cykliczne odbicie konsumpcji i inwestycji, a także zwiększoną absorpcję funduszy unijnych.¹⁹ MFW spodziewa się, że do 2029 r. wzrost gospodarczy spowolni do nieco poniżej trzech procent ze względu na malejące inwestycje finansowane ze środków UE i starzenie się społeczeństwa.

Przewiduje się, że wpływ funduszy unijnych na inwestycje i produktywność będzie wyższy niż wcześniej oczekiwano, a wyższa niż przewidywana wcześniej migracja (głównie z Ukrainy, w sytuacji,

gdy Polska przyjęła najwięcej osób pochodzących z tego kraju spośród wszystkich państw UE) zwiększy pulę siły roboczej i potencjalne napływy inwestycji zagranicznych wynikające z fragmentacji geopolitycznej.

Choć Polska skorzystała na napływie ukraińskich osób uchodźczych, oczekuje się, że zmiany demograficzne zachodzące w Polsce doprowadzą do znacznego spadku liczby ludności w wieku produkcyjnym. Do 2030 r. liczba osób w wieku 20-64 lat w Polsce spadnie o 1,1 mln (4,9%). Oczekuje się, że do 2040 i 2050 r. spadek ten wyniesie odpowiednio 2,2 mln (9,7%) i 4,6 mln (20%).²⁰

Przekształcanie wyzwań w szanse na rozwój

Przegląd planowanego budżetu Polski na 2025 r., a także Diagnoza krajowa EBOR dla Polski sugerują, że niektóre z wyzwań gospodarczych Polski mogą stać się szansą na wzrost. Wiele z tych możliwości, o czym Open for Business przekonało się również przyglądając się innym gospodarkom, jest silnie skorelowanych z większą integracją osób LGBTQ+ lub ma na nią wpływ. Obejmują one:

Część wyzwań stojących na drodze polskiej gospodarki można przekuć w szanse na rozwój.

Odejście od paliw kopalnych będzie wspierać innowacje, lepszą jakość powietrza i jest związane z większą integracją osób LGBTQ+.

- › **Poleganie na przedsiębiorstwach państwowych** – największy w Unii Europejskiej odsetek (62,3%) przedsiębiorstw państwowych (SOE – w całości lub w większości należących do państwa) i największy na świecie odsetek przedsiębiorstw państwowych (BOS – własność rządu wynosząca 10% lub więcej) sprawia, że bezpośrednio inwestycje zagraniczne (BIZ) stanowią większe wyzwanie, ponieważ „przedsiębiorstwa państwowe często korzystają z preferencyjnego traktowania, od uprzywilejowanego dostępu do zasobów, takich jak grunty, po ochronę rynku i subsydiowane finansowanie. Tworzy to nierówną konkurencję i ukryte bariery wejścia dla prywatnych firm, czyniąc inwestycje mniej atrakcyjnymi”.²¹
- › **Innowacyjność** – Polska zajmuje jedno z najniższych miejsc wśród krajów UE pod względem innowacyjności, a wśród gospodarek Grupy Wyszehradzkiej plasuje się niżej niż Węgry czy Czechy.²²

Nowa analiza danych Open for Business nie tylko pokazuje, że innowacyjność i prawa osób LGBTQ+ w danym kraju są ze sobą silnie powiązane, ale także, że kraje najpierw stają się bardziej tolerancyjne w kwestiach LGBTQ+, a następnie stają się bardziej innowacyjne.
- › **Przejdźcie na zieloną gospodarkę** – ponieważ paliwa kopalne nadal stanowią ponad 86% całkowitych dostaw energii w Polsce, a węgiel stanowi 42% krajowego miksu energetycznego, EBOR zauważa, że Polska musi postawić na rozwiązania w zakresie czystej energii, aby poprawić swoje bezpieczeństwo energetyczne i zmniejszyć zanieczyszczenie powietrza.²³

Analizy Open for Business wykazały, że bardziej otwarte społeczeństwa zyskują więcej dzięki bezpośrednim inwestycjom zagranicznym niż te, które mają bardziej represyjne przepisy dotyczące osób LGBTQ+.

Organizacja Open for Business odkryła, że kraje, które w dużej mierze opierają swoją gospodarkę na przemyśle wydobywczym, zwykle odstają od większości krajów, które odniosły sukces gospodarczy dzięki bardziej otwartym i inkluzywnym przepisom i polityce dla osób LGBTQ+.

- › **Rozwój rynku ESG** – EBOR zauważa również, że „Polska nadal pozostaje wyraźnie w tyle za większością państw członkowskich UE pod względem emisji obligacji ESG. Strategia ESG, przyjęta przez Giełdę Papierów Wartościowych w Warszawie (GPW) w grudniu 2021 r., określa ambicje i cele w obszarze zrównoważonego rozwoju na lata 2022-2025”.²⁴

W raporcie Open for Business z 2021 r. dla Europy Środkowo-Wschodniej porównano zewnętrzną promocję polityki sprzyjającej włączeniu społecznemu osób LGBTQ+ 10 czołowych spółek z indeksu WIG-ESG, 60 największych i najbardziej płynnych papierów wartościowych notowanych na GPW, z polityką 10 czołowych spółek z ogólnego indeksu WIG-20, który nie jest klasyfikowany według żadnych wskaźników społecznych. Analiza wykazała, że gdy firmy stawiają sobie wyższe wymagania w zakresie standardów społecznych, automatycznie tworzą bardziej zachęcające i integracyjne środowisko dla pracowników LGBTQ+, które wszystkie firmy mogą naśladować.

Koszty dyskryminacji osób LGBTQ+ w Polsce

Open for Business szacuje, że Polska traci nawet 20,4 miliarda złotych lub 3,4 miliarda dolarów rocznie z powodu dyskryminacji wobec osób LGBTQ+.

Szczegóły tych szacunków zostały dokładniej wyjaśnione w kolejnej części dotyczącej zdrowia publicznego (s. 29), a pełna metodologia znajduje się w Załączniku na s. 50.

Od czasu publikacji pierwszego raportu Open for Business w 2021 r. nasze szacunki całkowitych kosztów są o 53% wyższe, w oparciu o nowe dowody dotyczące wielkości polskiej populacji LGBTQ+ i zakresu problemów zdrowotnych, takich jak występowanie depresji w społeczności LGBTQ+. Te znaczące koszty dla Polski można zmniejszyć poprzez opracowanie bardziej otwartych i przyjaznych polityk i przepisów.

53%

wzrost kosztów
dyskryminacji osób
LGBTQ+ w Polsce
od 2021 r.

Każdego roku dyskryminacja osób LGBTQ+ kosztuje Polskę

0,35%–0,62% PKB 11,8–20,4 mld zł (2,9–5,0 mld USD)	
Dyskryminacja ekonomiczna*	9,5–14,2 mld zł (2,3–3,4 mld USD)
Nierówności zdrowotne**	2,4–6,1 mld PLN (616 mln USD–1,6 mld USD)

*Dyskryminacja ekonomiczna

Wykluczenie osób LGBTQ+ z siły roboczej prowadzi do strat ekonomicznych, które obejmują niższe płace i wyższe bezrobocie, a także zmniejszony udział w rynku pracy. Prowadzi to również do strat fiskalnych, w tym wyższych wydatków rządowych.

**Nierówności zdrowotne

Dyskryminacja osób LGBTQ+ prowadzi do nierównych wyników zdrowotnych, które zmniejszają produktywność. Na przykład depresja osób LGBTQ+ i wyższe wskaźniki występowania HIV i AIDS.

Globalne argumenty na rzecz integracji osób LGBTQ+: 27 propozycji

Open for Business przeprowadziło szeroko zakrojone globalne badania i analizy aby zrozumieć powiązania między włączeniem osób LGBTQ+, a wynikami gospodarczymi i biznesowymi – które opisano w 27 propozycjach przedstawionych na stronie 21. Integracja osób LGBTQ+ idzie w parze ze zwiększoną wydajnością ekonomiczną, wydajnością biznesową i indywidualnymi osiągnięciami.

A. Wyniki gospodarcze

Dowody wskazują, że otwarte, inkluzywne i zróżnicowane społeczeństwa są lepsze dla wzrostu gospodarczego, a dyskryminacja ze względu na orientację seksualną lub tożsamość płciową może zaszkodzić długoterminowym perspektywom gospodarczym.

B. Wyniki biznesowe

Lepsze wyniki finansowe wynikają ze zwiększonej zdolności firm sprzyjających osobom LGBTQ+ do przyciągania i zatrzymywania talentów, wprowadzania innowacji oraz budowania lojalności klientów i siły marki.

C. Indywidualna wydajność

Osoby pracujące w otwartych, zróżnicowanych i integracyjnych środowiskach mają tendencję do osiągnięcia lepszych wyników zawodowych i większej satysfakcji. Kultura integracji i różnorodności może zwiększyć indywidualną wydajność – dla wszystkich, nie tylko dla osób LGBTQ+.

1 Konkurencyjność

Gospodarki otwarte na osoby LGBTQ+ są bardziej konkurencyjne.

2 Przedsiębiorczość

Włączenie osób LGBTQ+ skutkuje wyższym poziomem przedsiębiorczości, kreatywności i innowacyjności.

3 Korupcja

Dyskryminacja osób LGBTQ+ często idzie w parze z praktykami korupcyjnymi i brakiem otwartości.

4 Inwestycje bezpośrednie

Włączenie osób LGBTQ+ wiąże się z wyższym poziomem inwestycji bezpośrednich.

5 Rynki globalne

Dyskryminacja osób LGBTQ+ może utrudniać lokalnym firmom łączenie się z rynkami globalnymi.

6 Drenaż mózgow

Dyskryminacja osób LGBTQ+ skutkuje „drenażem mózgow” – emigracją utalentowanych i wykwalifikowanych osób.

7 Zdrowie publiczne

Dyskryminacja osób LGBTQ+ prowadzi do negatywnych konsekwencji ekonomicznych w wyniku pogorszenia stanu zdrowia osób obywatelskich.

8 Reputacja narodo

Dyskryminacja osób LGBTQ+ wpływa na postrzeganie na arenie międzynarodowej, co wpływa na turystykę, przyciąganie talentów i rynki eksportowe dóbr konsumpcyjnych.

9 Uczestnictwo siły roboczej

Dyskryminacja LGBTQ+ prowadzi do niższego zaangażowania części społeczeństwa w uczestnictwo na rynku pracy.

10 Miejski rozwój gospodarczy

Włączanie osób LGBTQ+ pozwala budować zróżnicowane i kreatywne środowisko, które stwarza odpowiednie warunki dla miejskiego wzrostu gospodarczego.

11 Krajowy rozwój gospodarczy

Gospodarki włączające osoby LGBTQ+ mają wyższy poziom wzrostu produktu krajowego brutto.

12 Przyciąganie talentów

Firmy, które są bardziej zróżnicowane i inkluzywne, są w stanie lepiej konkurować o utalentowane osoby pracownicze.

13 Zatrzymywanie talentów

Firmy, które są bardziej zróżnicowane i inkluzywne, mają wyższe wskaźniki zatrzymywania utalentowanych osób pracowniczych.

14 Innowacyjność

Firmy, które są bardziej zróżnicowane i inkluzywne mają wyższy poziom innowacyjności i kreatywności.

15 Współpraca

Firmy, które są bardziej zróżnicowane i integracyjne, tworzą atmosferę zaufania i komunikacji, co jest niezbędne do efektywnej pracy zespołowej.

16 Orientacja na klienta

Firmy, które są bardziej zróżnicowane i inkluzywne, są w stanie lepiej przewidywać potrzeby wszystkich osób klienckich i uzyskać dostęp do szerszej ich bazy.

17 Konsumenci LGBTQ+

Firmy, które są otwarte na osoby LGBTQ+ są lepiej przygotowane do czerpania korzyści z dużej, rosnącej, globalnej siły nabywczej osób konsumenckich LGBTQ+.

18 Siła marki

Firmy, które są bardziej zróżnicowane i inkluzywne, są bardziej atrakcyjne i mogą liczyć na większą lojalność osób konsumenckich, które oczekują od marek odpowiedzialności społecznej.

19 Wyniki finansowe

Firmy, które sprzyjają osobom LGBTQ+, osiągają wyższe ceny swoich akcji, wyższy zwrot z kapitału własnego, wycenę rynkową i większe przepływy pieniężne.

20 Autentyczność

Osoby pracujące w otwartych, różnorodnych i włączających środowiskach są w stanie być sobą, zamiast ukrywać ważne aspekty swojej tożsamości.

21 Motywacja

Osoby pracujące w otwartych, różnorodnych i inkluzywnych środowiskach mają wyższy poziom motywacji.

22 Pokrewieństwo

Osoby pracujące w otwartych, różnorodnych i integracyjnych środowiskach mają czuć się bardziej związane z wartościami i kulturą miejsca pracy.

23 Satysfakcja

Osoby pracujące w otwartych, zróżnicowanych i integracyjnych środowiskach mają wyższy poziom satysfakcji z pracy.

24 Zdrowie

Osoby pracujące w otwartych, różnorodnych i integracyjnych środowiskach są wolne od dyskryminacji – przyczyną złego stanu zdrowia psychicznego i przemocy fizycznej.

25 Zabieranie głosu

Osoby pracujące w otwartych, zróżnicowanych i integracyjnych środowiskach są bardziej skłonne do zgłaszania sugestii mających na celu poprawę wydajności.

26 Dodatkowa mila

Osoby pracujące w otwartych, różnorodnych i integracyjnych środowiskach częściej realizują zadania wykraczające poza ich obowiązki i wnoszą wkład w życie i kulturę firmy.

27 Indywidualna produktywność

Osoby pracujące w otwartych, różnorodnych i integracyjnych środowiskach cechują większą produktywność - bardziej wydajna praca o wyższej jakości.

Baza danych na rzecz integracji osób LGBTQ+ w Polsce

Propozycje wybrane do analizy w niniejszym raporcie stanowią podzbiór tych przedstawionych w naszym raporcie dotyczącym Europy Środkowo-Wschodniej z 2021 r., które nadal są uważane za najbardziej krytyczne dla Polski. Ponieważ badania pokazują, że integracja osób

LGBTQ+ w kraju jest ściśle związana z jego sukcesem gospodarczym, dane przedstawione w niniejszym raporcie podkreślają, gdzie Polska ma szansę odnieść większy sukces gospodarczy dzięki większej otwartości i integracji.

Wyniki gospodarcze

Konkurencyjność

Poprawa praw osób LGBTQ+ wiąże się z poprawą konkurencyjności (patrz str. 24).

Korupcja

Poziom wskaźników korupcji w Polsce może ulec poprawie dzięki większej integracji osób LGBTQ+ (patrz s.26).

Drenaż mózgów

Podczas gdy poziom emigracji spadł, wysoko wykwalifikowane osoby pracownicze nadal wyjeżdżają do bardziej otwartych społeczeństw (patrz str. 28).

Zdrowie publiczne

Koszty leczenia problemów zdrowotnych społeczności LGBTQ+ wzrosły, odzwierciedlając negatywne środowisko stworzone przez odchodzący rząd (patrz str. 29).

Reputacja kraju

Polska sytuacja w zakresie praw osób LGBTQ+ powoli się zmienia, ale zmiana negatywnej reputacji w tym obszarze zajmie trochę czasu (patrz s. 30).

Krajowy wzrost gospodarczy

Polski wzrost PKB nadal ustępuje bardziej otwartym i inkluzywnym gospodarkom. (patrz str. 31)

Wyniki biznesowe

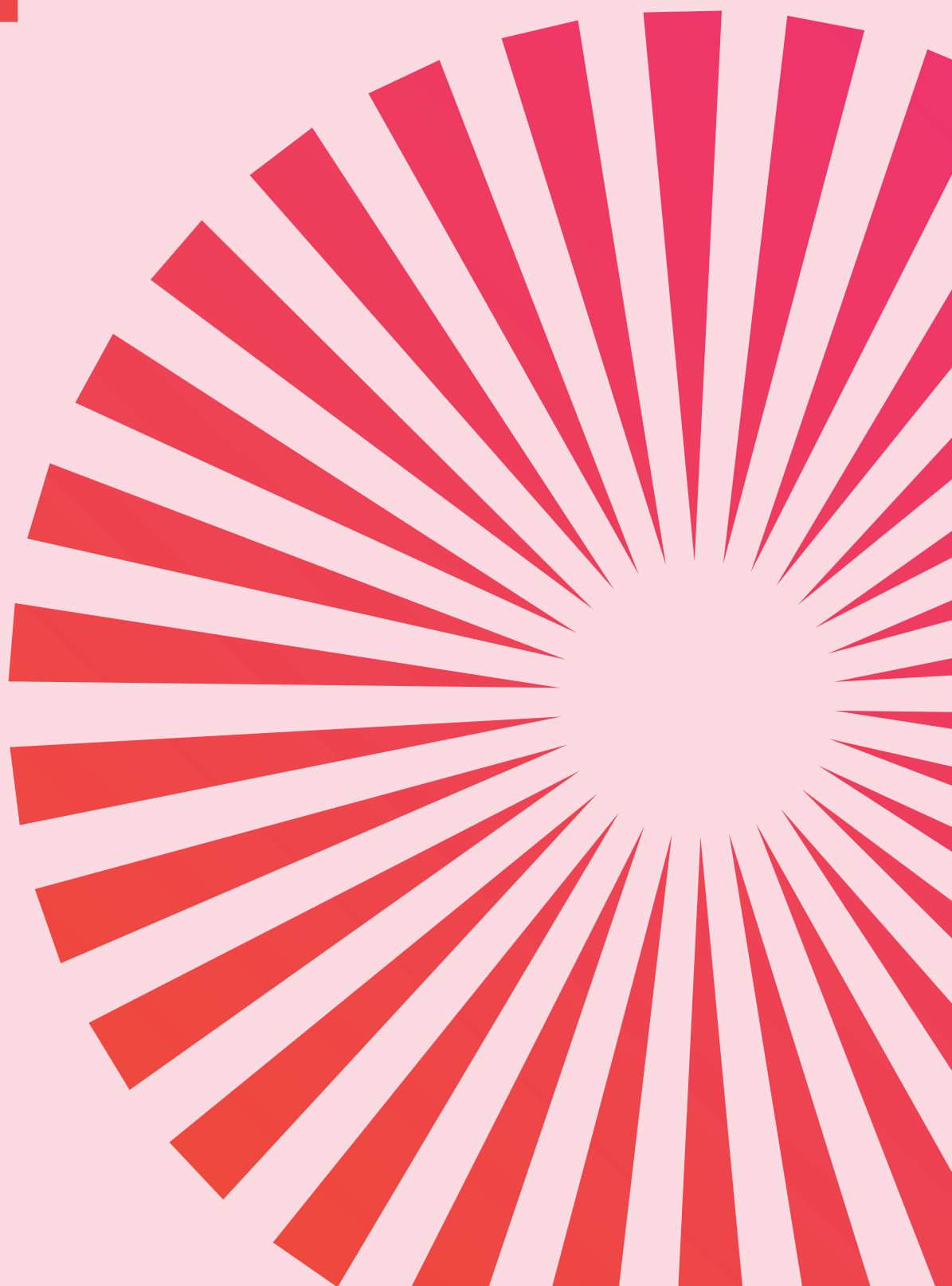
Innowacyjność

Polska nie jest postrzegana jako kraj innowacyjny na poziomie regionalnym i międzynarodowym. Poprawa innowacyjności wiąże się z lepszą integracją osób LGBTQ+ (patrz str. 34).

Wyniki finansowe

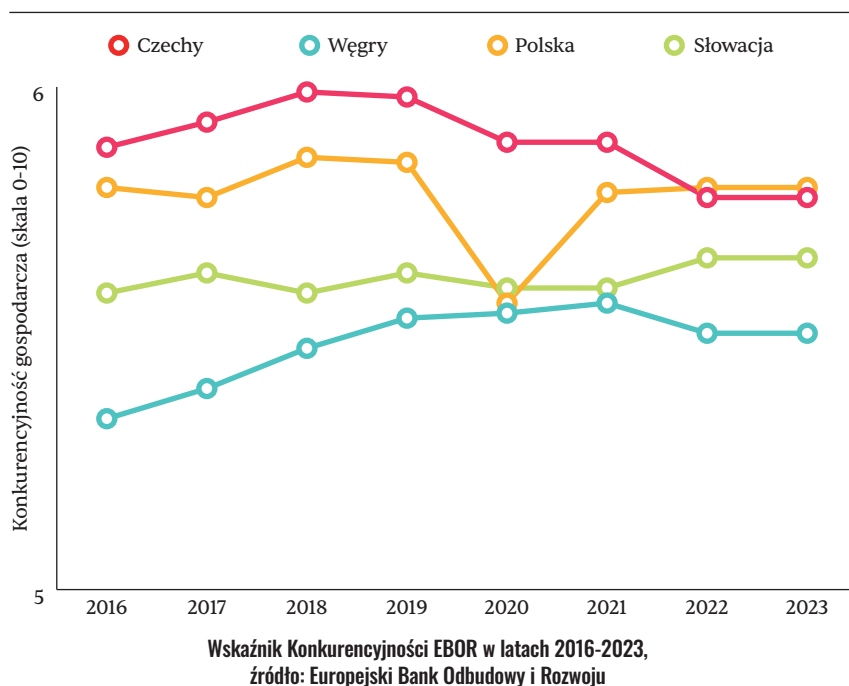
Firmy, które posiadają polityki i programy włączające osoby LGBTQ+, osiągają lepsze wyniki finansowe (patrz str 36).

Wyniki gospodarcze

Konkurencyjność

Większy nacisk na inkluzywność może pomóc Polsce lepiej konkurować w regionie i na świecie.

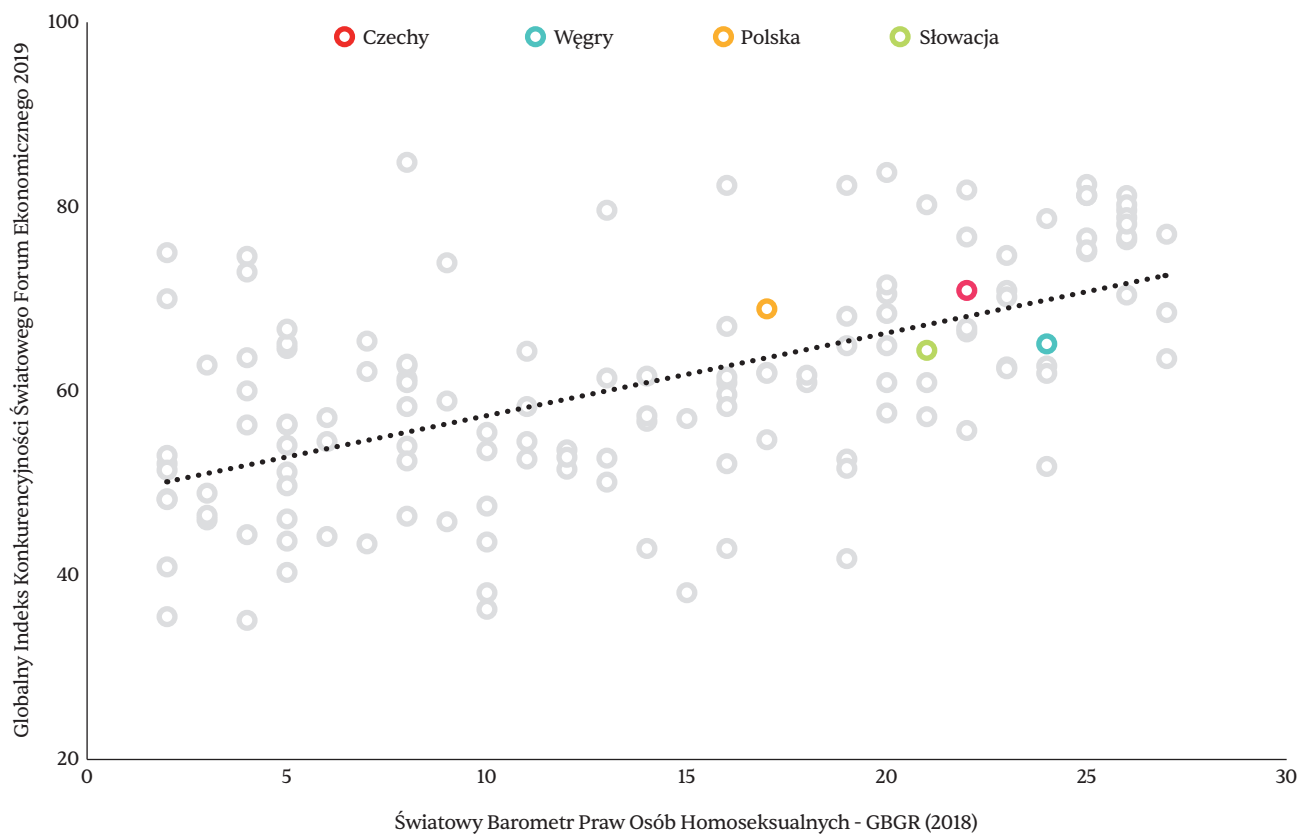

Według danych rankingu konkurencyjności EBOR przedstawionych na powyższym wykresie, Polska powoli poprawia swoją konkurencyjność po spadku w 2020 roku. Jednak w najnowszym raporcie Komisji Europejskiej na temat polskiej polityki gospodarczej, społecznej, rynku pracy i sytuacji budżetowej zauważono, że Polska nadal stoi przed pewnymi wyzwaniami w zakresie

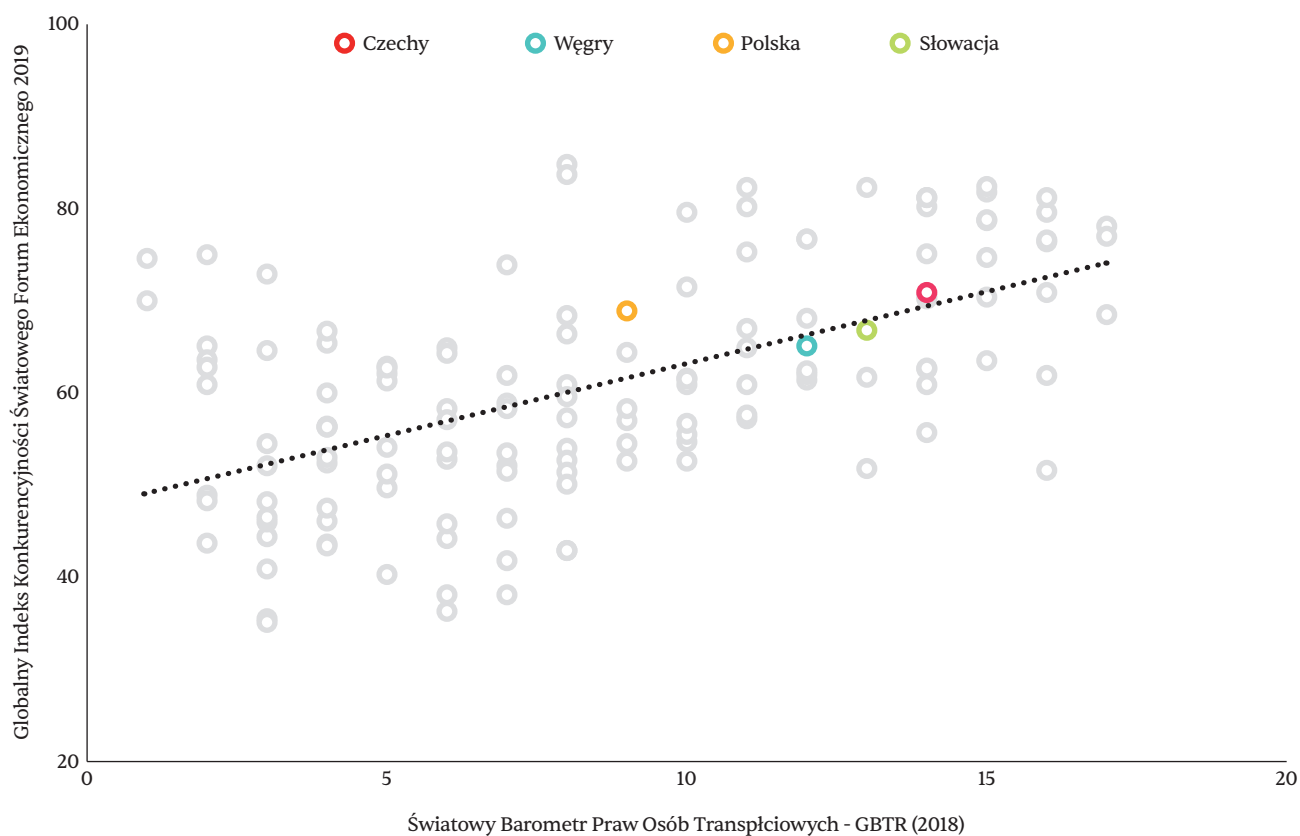
konkurencyjności w związku ze wspomnianą wcześniej zależnością od paliw kopalnych, obciążeniami administracyjnymi nakładanymi na przedsiębiorstwa i potrzebą zwiększenia innowacyjności.²⁵ Podobnie w diagnozie krajowej EBOR stwierdzono, że ponieważ inwestycje zagraniczne są niskie, poprawa wydajności w sektorze produkcyjnym była znikoma. Polska boryka się także z 30-procentową

luką produktywności w stosunku do średniej UE. W raporcie zauważono również, że większa innowacyjność umożliwi krajowym przedsiębiorstwom zwiększenie produktywności, wytwarzanie bardziej zaawansowanych produktów i usług oraz awans w regionalnych i globalnych łańcuchach dostaw, zwiększając tym samym wartość dodaną i dochody.²⁶

Globalny Indeks Konkurencyjności WEF klasyfikuje 141 krajów na podstawie różnych wskaźników, które zapewniają wgląd w perspektywy gospodarcze tych krajów. Poniższe wykresy pokazują wysoką korelację między Globalnym Barometrem Praw Osób Homoseksualnych F&M (GBGR[®]) na poziomie +0,56 i Globalnym Barometrem Praw Osób Transpłciowych (GBTR[™]) na poziomie +0,55 a Globalnym Indeks Konkurencyjności (GCI) Światowego Forum Ekonomicznego. Więcej informacji na temat Globalnych Barometrów F&M znajduje się w Załączniku na stronie 51. Jest to pierwsza z kilku analiz zawartych w niniejszym raporcie, które pokazują bezpośredni związek między wynikami danego kraju w zakresie praw osób LGBTQ+ a wskaźnikami gospodarczymi i innymi, a także sposób, w jaki tworzenie bardziej otwartego i integracyjnego środowiska dla osób LGBTQ+ może pomóc Polsce w osiągnięciu celów gospodarczych.

Ochrona praw osób homoseksualnych (oś x) a konkurencyjność gospodarki (oś y)

Ochrona praw osób transpłciowych (oś x) a konkurencyjność gospodarki (oś y)

Korupcja

Wyższy poziom korupcji wiąże się z wyższym poziomem dyskryminacji osób LGBTQ+.

Zgodnie z poniższym wykresem, w ciągu ostatnich dziesięciu lat Polska spadła w rankingu Transparency International Corruption Perception Index i nie jest już krajem borykającym się z najwyższą korupcją w ramach Grupy Wyszehradzkiej. Rząd Prawa i Sprawiedliwości był zaangażowany w proces nominacji sędziowskich na różnych poziomach, co doprowadziło do erozji praworządności, i wprowadził jedynie pewne zmiany w oparciu o grzywny Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości i ograniczony dostęp do unijnych funduszy naprawczych.²⁷

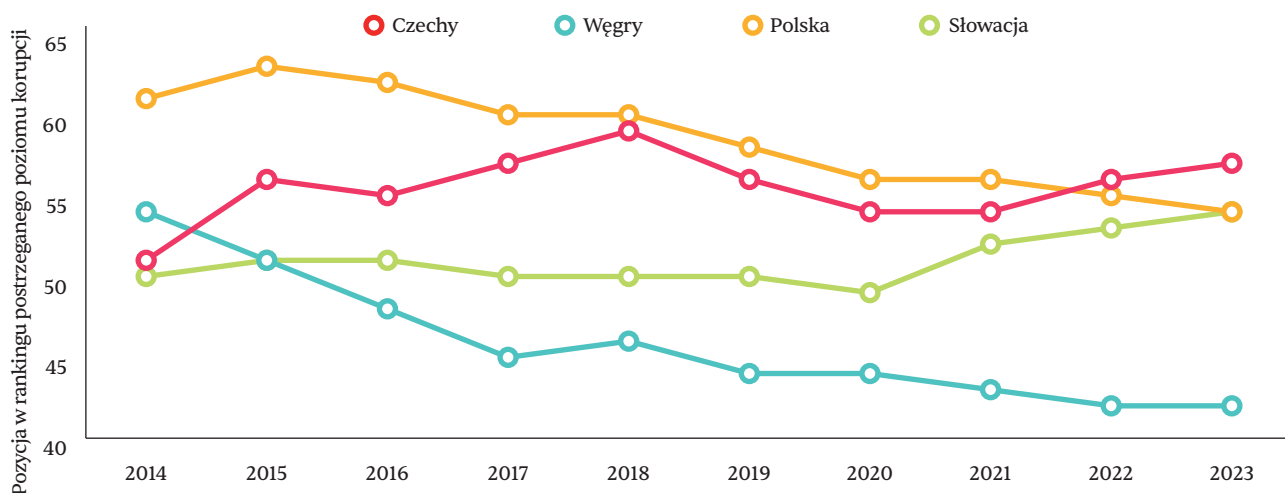
W 2024 r. ujawniono również, że urzędnicy poprzedniego rządu mieli być zaangażowani w proceder sprzedawania wiz, co miało

umożliwić tysiącom osób, w tym wielu z Rosji, wjazd do Polski i legalny pobyt w kraju.²⁸ Choc nowy rząd Koalicji Obywatelskiej wprowadził pewne działania mające na celu zajęcie się domniemaną korupcją w Narodowym Centrum Badań i Rozwoju (NCBiR), agencji rządowej, której zadaniem jest „realizacja polityki naukowej i innowacyjnej państwa”,²⁹ to według OECD nie wprowadził on jeszcze strategii antykorupcyjnej, mimo że walka z korupcją była kluczowym zobowiązaniem nowego rządu w kampanii wyborczej.³⁰

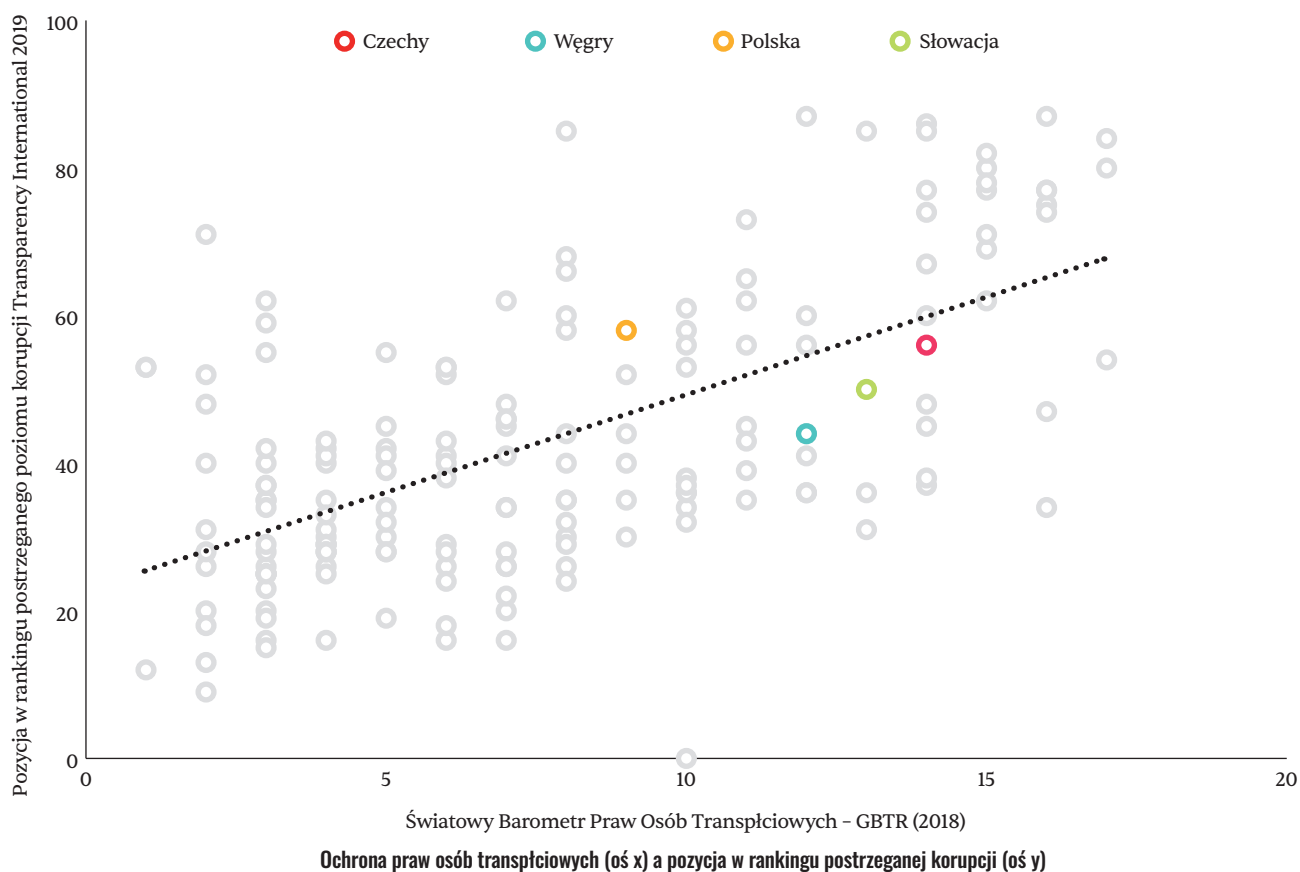
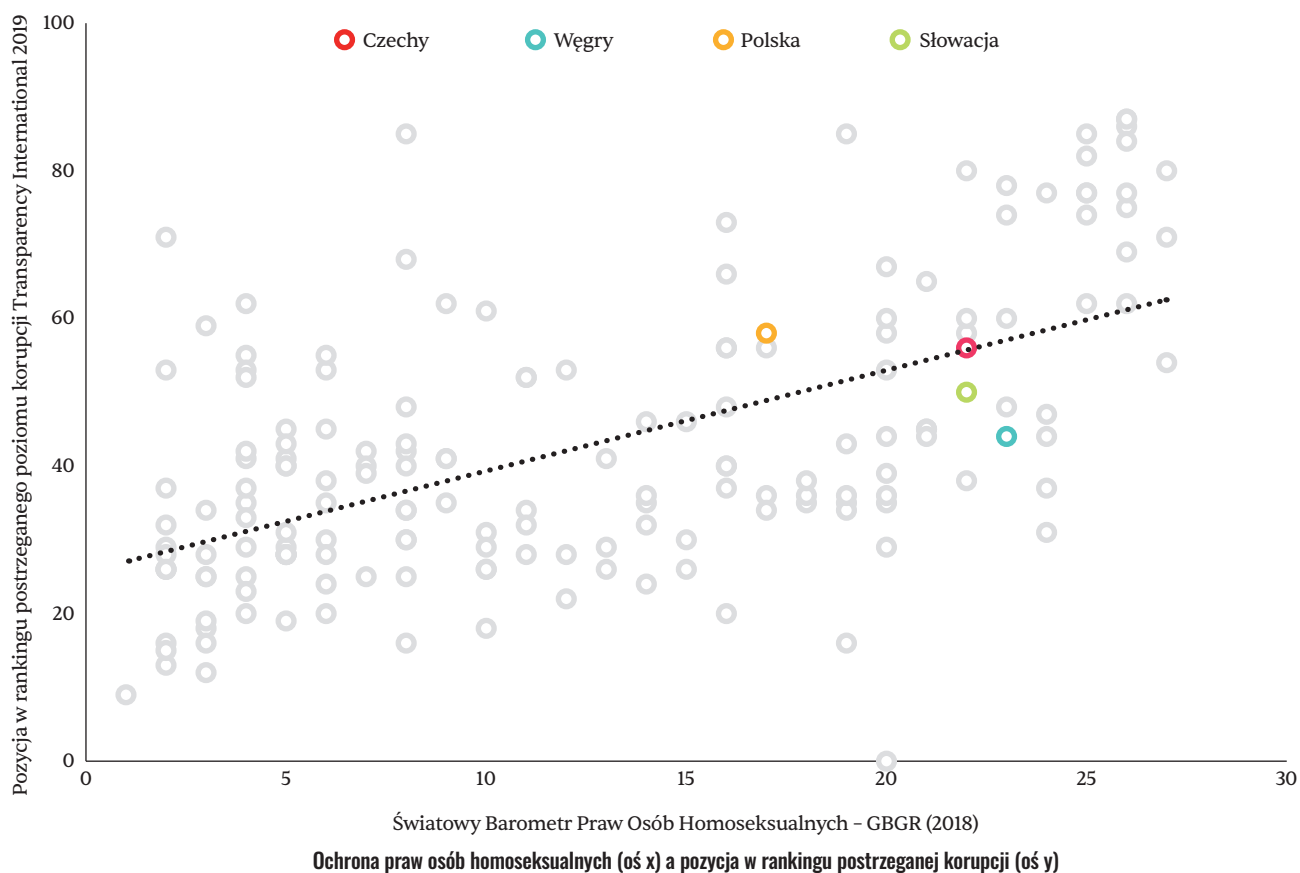
Analiza korelacji Open for Business i test przyczynowości Grangera dla szeregów czasowych w odniesieniu do praw osób LGBTQ+ i danych Indeksu Percepcji Korupcji (CPI)

Transparency International z lat 2011-2019 pokazują, że prawa osób LGBTQ+ i poziom korupcji w danym kraju są nie tylko silnie skorelowane, a ponadto że poprawa w zakresie praw osób LGBTQ+ pozytywnie wpływa na poziom korupcji.

W teście przyczynowości Grangera hipotezy zerowe o braku związku między opóźnionymi wynikami GBGR a poziomem korupcji zostały odrzucone na konserwatywnych poziomach istotności statystycznej, co sugeruje, że kraje mają tendencję do stawiania się bardziej tolerancyjnymi i mniej skorumpowanymi później, a nie na odwrót. Jest to silna zachęta dla tworzenia lepszej polityki i prawodawstwa wspierającego integrację osób LGBTQ+. Poniższe wykresy pokazują wysokie korelacje między GBGR (+0,58) i GBTR (+0,62). Dane dotyczą praw osób LGBTQ+ i Indeksu Percepcji Korupcji (CPI) Transparency International.

Polska w rankingu korupcji spada w ciągu ostatnich dziesięciu lat. Źródło: Transparency International

Drenaż mózgow

Bardziej otwarte i tolerancyjne kraje przyciągają wysoko wykwalifikowane osoby pracownicze.

Rozwój polskiej gospodarki spowodował zmniejszenie wysokiego przed paroma laty poziomu zainteresowania emigracją wśród osób urodzonych w Polsce. Co więcej, w ostatnich latach kraj przyjął ponad milion ukraińskich osób uchodźczych. Według raportu GI Group „Migracje zarobkowe Polaków” w 2024 r. odnotowano najniższą liczbę osób obywatelstwa polskiego chcących opuścić kraj.³¹ Polska odnotowała również wzrost

migracji powrotnej z krajów takich jak Wielka Brytania i Irlandia, które wcześniej przejęły z kraju wielu wykwalifikowanych osób pracowniczych.³²

Jednak, jak przedstawiono w naszym oryginalnym raporcie z 2021 r., kraj nadal traci wysoko wykwalifikowane osoby pracownicze na rzecz społeczeństw bardziej otwartych i przyjaznych dla osób LGBTQ+. W rzeczywistości dane Banku

Światowego i LinkedIn z 2022 r., wykorzystujące zagregowane globalne dane z portalu LinkedIn, pokazują, że bardziej otwarte i tolerancyjne społeczeństwa są w stanie lepiej przyciągać wysoko wykwalifikowane talenty. Zgodnie z poniższą ilustracją, Polska traci więcej osób pracowniczych na rzecz tych krajów niż zyskuje równie wykwalifikowanych kadr z tych krajów, które gwarantują większe prawa i ochronę osób LGBTQ+.

Polska nadal traci wysoko wykwalifikowane osoby pracownicze na rzecz bardziej otwartych krajów.
Źródło: Bank Światowy-LinkedIn Data Partnership

Zdrowie publiczne

Słabe wyniki zdrowotne spowodowane dyskryminacją osób LGBTQ+ kosztują Polskę nawet 6,1 mld zł rocznie.

Poprzednie raporty regionalne Open for Business dotyczące Karaibów, Europy Środkowo-Wschodniej, Afryki Wschodniej i Azji Południowo-Wschodniej wykazały, że dyskryminacja osób LGBTQ+ prowadzi do słabych wyników zdrowotnych i negatywnych konsekwencji ekonomicznych, a my widzimy, że podobna sytuacja utrzymuje się w Polsce.

HIV

Podczas gdy wskaźniki HIV w Polsce są ogólnie niskie, 83,5% nowo zdiagnozowanych przypadków w 2020 r. dotyczyło mężczyzn uprawiających seks z mężczyznami.³³ W artykule z 2022 r. dotyczącym wiedzy na temat przenoszenia i zakażenia HIV wśród polskich osób studenckich stwierdzono brak wiedzy na ten temat, pomimo szerokiej dostępności wiarygodnych, dokładnych informacji.³⁴ Dane UNAIDS pokazują, że „wiedza na temat statusu HIV wśród gejów i innych mężczyzn uprawiających seks z mężczyznami, którzy żyją z HIV, była trzykrotnie wyższa w krajach o najmniej represyjnych przepisach LGBTI niż w krajach o najbardziej represyjnych przepisach LGBTI”. Zapewniając więcej praw osobom LGBTQ+, Polska może pomóc obniżyć te koszty dla społeczeństwa.

Wysokie szacunki	Niskie szacunki
5,1 mld PLN (1,4 mld USD)	1,7 mld PLN (457 mln USD)

Źródło: EMIS 2017, ECDC

Depresja

Lata retoryki anti-LGBT rządu PiS stworzyły trudną sytuację dla społeczności LGBTQ+³⁵ i nie jest zaskoczeniem, że wskaźniki depresji są znacznie wyższe wśród tej społeczności, niż wśród ogółu populacji. Badanie przeprowadzone w 2020 r. przez Kampanię Przeciw Homofobii (KPH) wśród osób LGBTQ+ wykazało, że aż 43% osób LGBTQ+ zgłosiło poważne objawy depresji w badaniu z 2019 r., w porównaniu z 28% w badaniu z lat 2015-2016. Dane te są najwyższe wśród osób transpłciowych, gdzie stanowią ponad 60% ich populacji. Badanie wykazało również wyraźny wzrost odsetka osób LGBT, które miały myśli samobójcze – ponad 55% w 2020 r. w porównaniu z 45% w 2017 r.³⁶ Skutki tej sytuacji mają również znaczący wpływ na koszty zdrowotne ponoszone przez społeczeństwo.

Wysokie szacunki	Niskie szacunki
1,1 mld PLN (253 mln USD)	668 mln PLN (159 mln USD)

Źródło: Institute For Health Metrics and Evaluation 2021, szacunki Open for Business

Reputacja kraju

Reputacja Polski w zakresie praw osób LGBTQ+ poprawiła się wraz z dojściem do władzy nowego rządu, ale zmiany muszą nabrać tempa aby polskie społeczeństwo było postrzegane jako w pełni inkluzywne.

Od czasu wyboru nowego rządu w 2023 r. i szybkiego rozwiązania „stref wolnych od LGBT”, Polska odnotowała więcej pozytywnych międzynarodowych doniesień na temat sytuacji osób obywatelskich LGBTQ+, w tym oczekujących na uchwalenie przepisów dotyczących związków partnerskich osób tej samej płci.

Jednocześnie jednak pozycja Polski na ostatnim miejscu Tęczowego Rankingu ILGA-Europe³⁷ i niska pozycja w Europie w rankingu F&M Global Barometers³⁸ sugerują, że potrzeba więcej pracy, aby wspierać prawa osób LGBTQ+ i postawy publiczne, zanim kraj będzie postrzegany jako w pełni otwarty na biznes.

Podczas wizyty w Polsce w listopadzie 2024 r. niezależny ekspert ONZ ds. ochrony przed przemocą i dyskryminacją ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową, ostrzegł, że osobom LGBTQ+ brakuje odpowiedniej ochrony, i wezwał rząd do podjęcia szybszych działań.³⁹

40

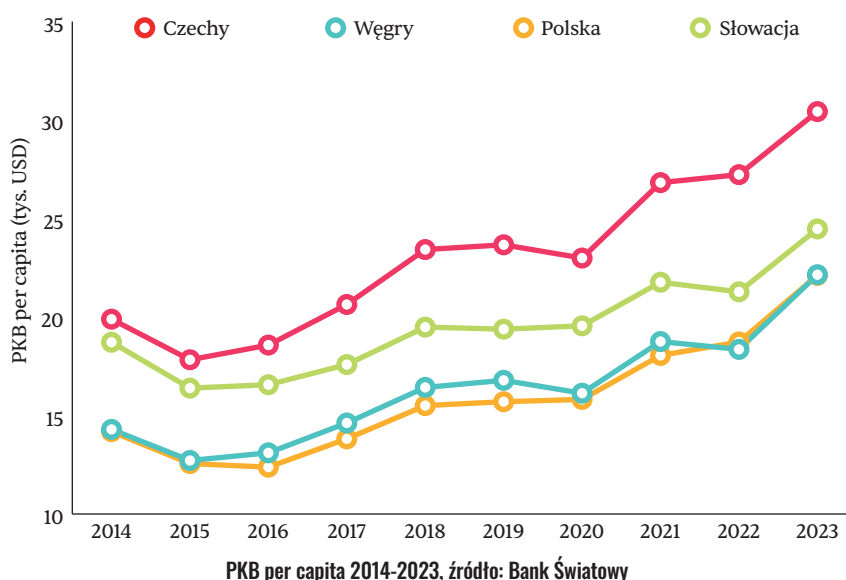
41

42

Krajowy wzrost gospodarczy

Równe prawa dla osób LGBTQ+ wiążą się z lepszym standardem życia dla wszystkich osób obywatelskich.

Zgodnie z powyższym wykresem, PKB per capita Polski konsekwentnie pozostaje w tyle za sąsiadami z Grupy Wyszehradzkiej, a zwłaszcza jest o około 30% niższy niż w Czechach.

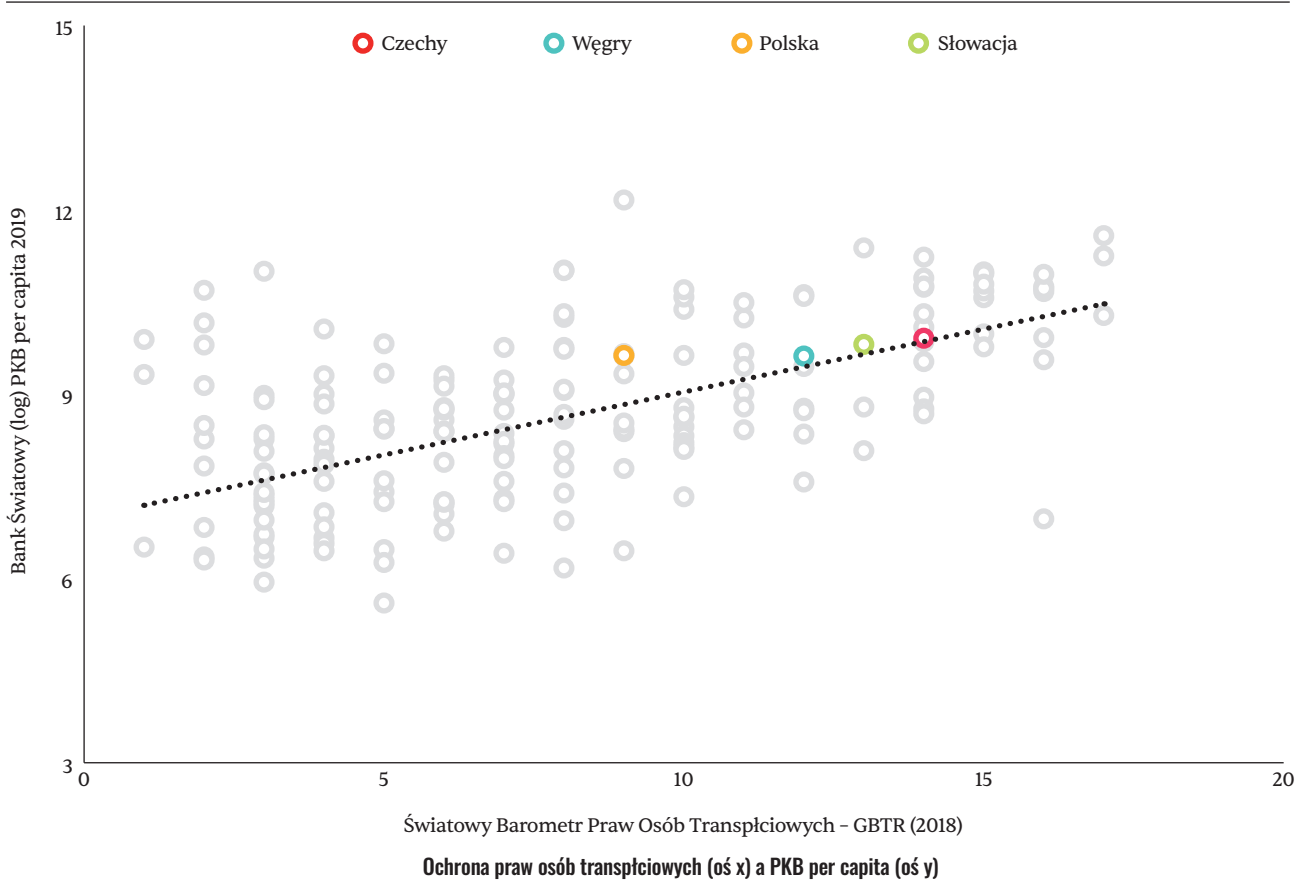
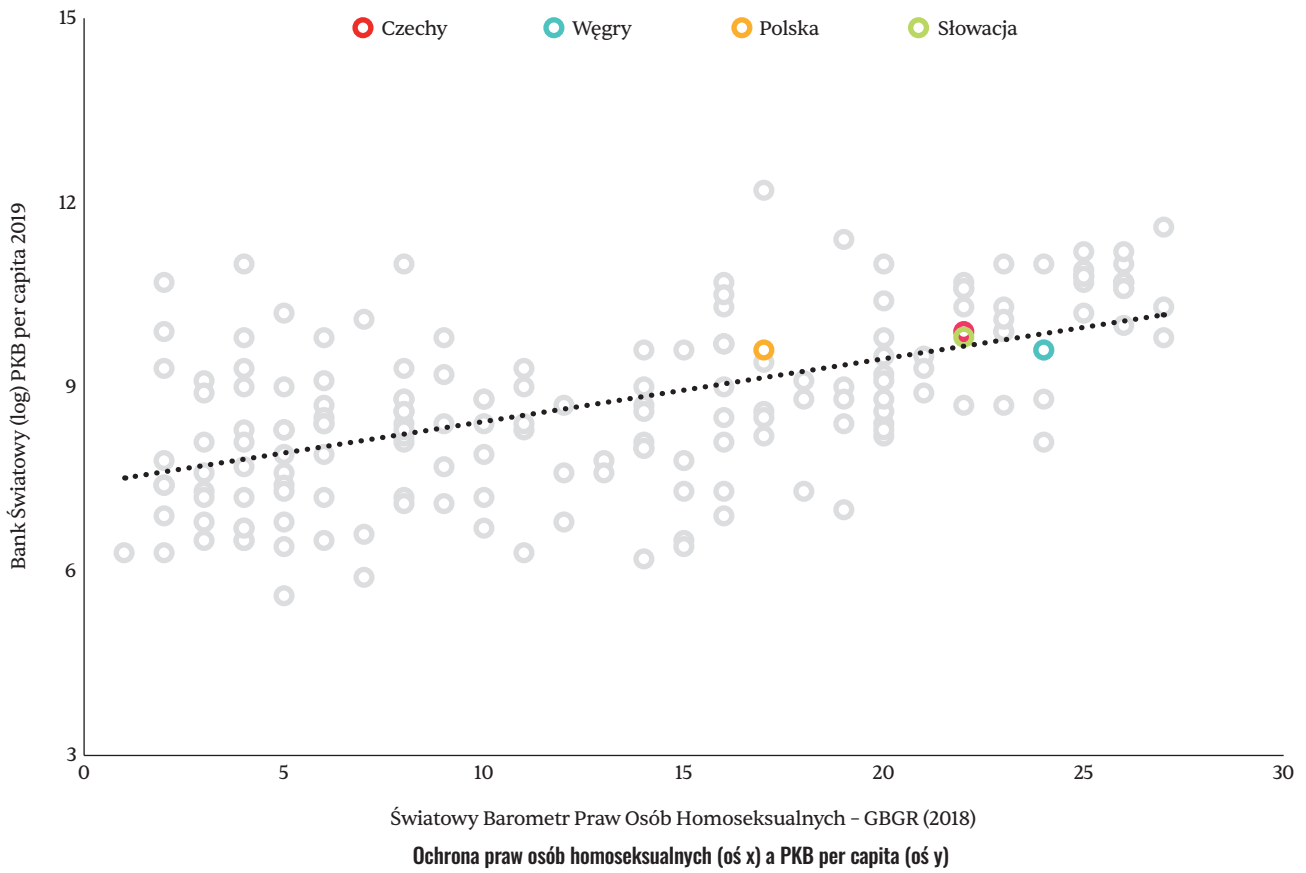
Nadal obserwujemy związek między prawami osób LGBTQ+ a PKB per capita. Analiza korelacji Open for Business i testy przyczynowości Grangera szeregów czasowych pokazują, że prawa osób LGBTQ+ i PKB per capita danego kraju są, silnie skorelowane. Ale także pokazują,

że poprawa w zakresie praw osób LGBTQ+ poprzedza - i przewiduje - poprawę wzrostu PKB. Sugeruje to, że jednostki mają tendencję do wzrostu dobrobytu, gdy ich kraje stały się bardziej tolerancyjne w kwestii praw osób LGBTQ+.

W teście przyczynowości Grangera hipotezy zerowe o braku związku między opóźnionymi wynikami GBGR a wzrostem PKB zostały odrzucone na konserwatywnych poziomach istotności statystycznej, co sugeruje, że istnieje silny związek w czasie - osoby obywatelskie stają się bardziej zamożne, kiedy ich kraje przyjmują bardziej tolerancyjne regulacje. Jest to silny sygnał dla tworzenia polityki i prawodawstwa wspierającego integrację osób LGBTQ+.

Poniższe wykresy pokazują wysokie korelacje między danymi GBGR (+0,59) i GBTR (+0,62) dotyczącymi praw osób LGBTQ+ a danymi PKB Banku Światowego dla wszystkich krajów.

Oznacza to, że ludzie mieszkający w krajach, które wspierają integrację osób LGBTQ+, generalnie mają wyższy standard życia. W rzeczywistości analiza regresji danych PKB z 2021 r. Open for Business pokazuje, że 10% wzrost wyników GBGR koreluje ze wzrostem PKB per capita o 3 693 USD.

Wyniki biznesowe

Innowacyjność

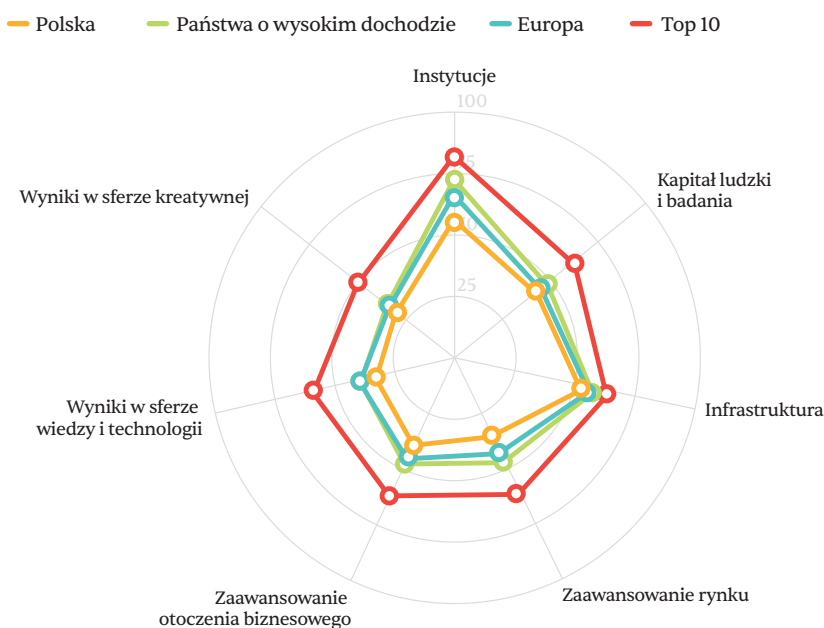
Polska, na tle krajów sąsiadujących, nie jest postrzegana jako kraj innowacyjny. Ale może się to zmienić dzięki większej różnorodności i otwartości.

Innowacje napędzają sukces biznesowy. Pomimo rosnących wydatków na badania i rozwój, zarówno ze strony rządu, jak i sektora prywatnego, w porównaniu z innymi podobnymi gospodarkami, Polska nie wypada dobrze w corocznym Europejskim Rankingu Innowacyjności, publikowanym przez Komisję Europejską.⁴³ Podobnie, zgodnie z poniższym wykresem, ocena Polski w Globalnym Indeksie Innowacyjności (GII) jest również słaba w Europie i na tle krajów Grupy Wyszehradzkiej.⁴⁴

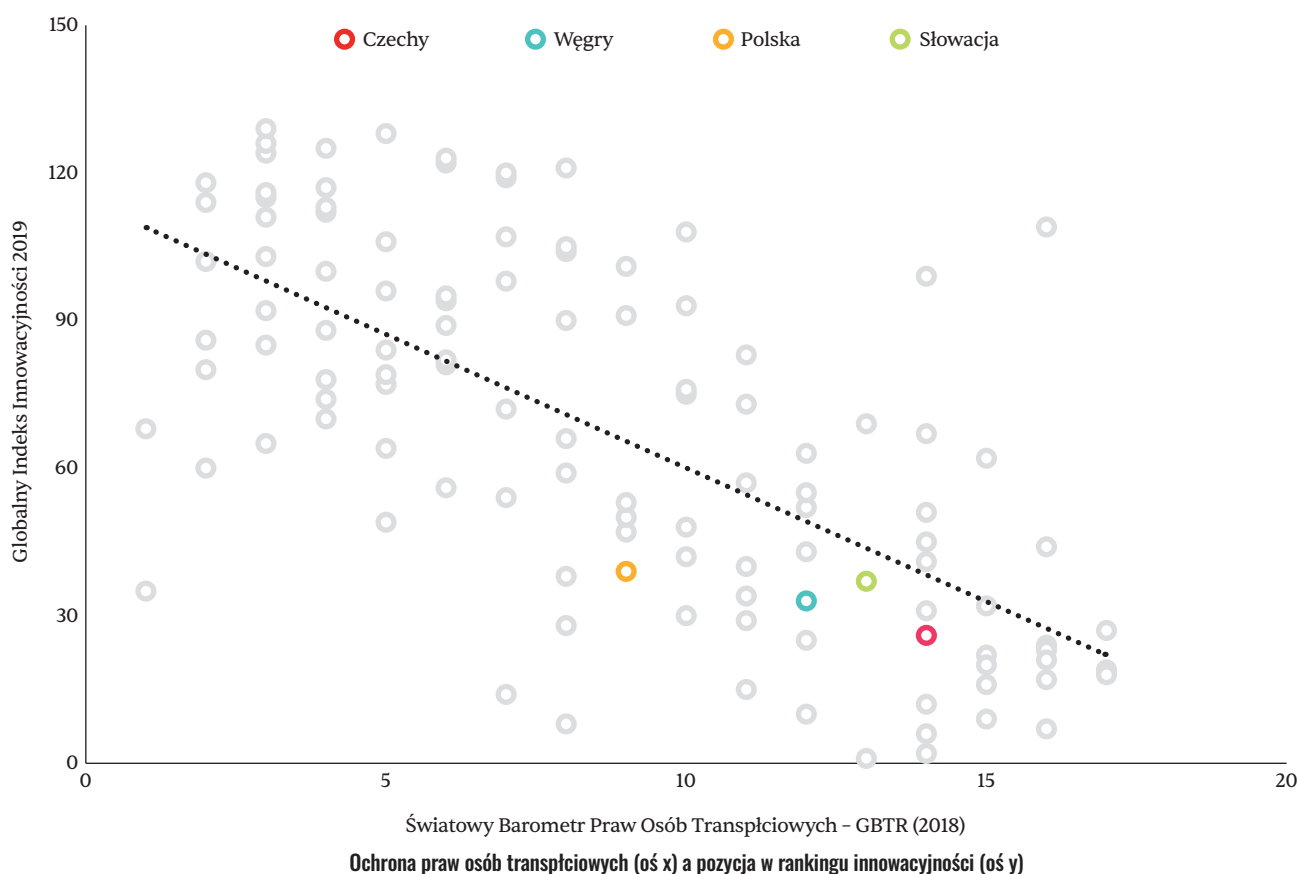
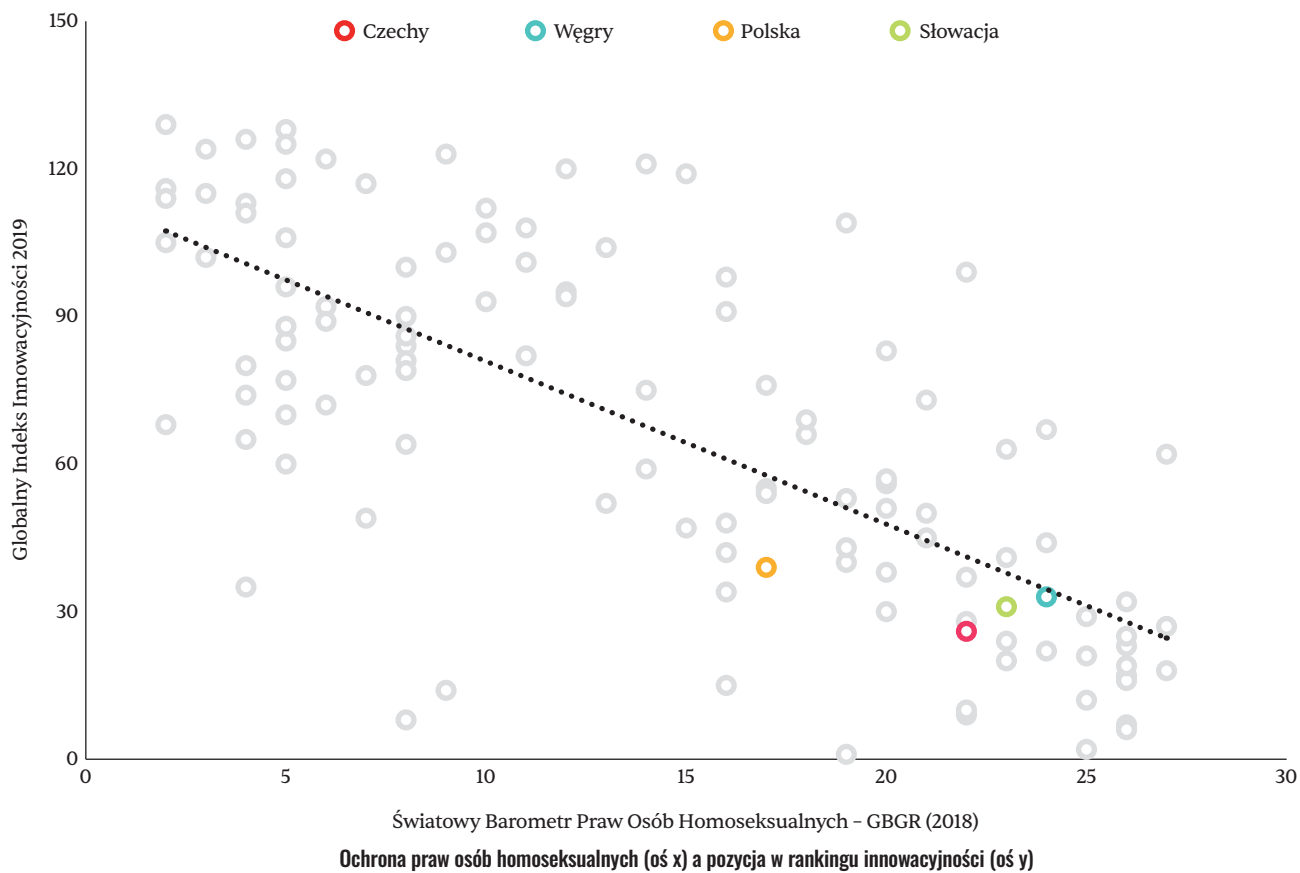
Jak widzieliśmy w innych obszarach gospodarki, istnieje również związek między otwartością kraju na kwestie LGBTQ+ a jego zdolnością do innowacji. Analiza korelacji Open for Business i testy przyczynowości Grangera w szeregach czasowych pokazują, że prawa osób LGBTQ+ i poziom innowacyjności danego kraju są nie tylko silnie skorelowane, ale także to, że poprawa w zakresie praw osób LGBTQ+ poprzedza - i pozwala przewidywać - umocnienie pozycji w rankingach innowacyjności. Sugeruje to, że innowacyjność rozwija się, gdy kraje stają się bardziej tolerancyjne w kwestii praw osób LGBTQ+.

W teście przyczynowości Grangera hipotezy zerowe o braku związku między opóźnionymi wynikami GBGR a poziomem innowacyjności zostały odrzucone na konserwatywnych poziomach istotności statystycznej, co sugeruje, że istnieje silny związek w czasie - kraje stają się bardziej innowacyjne po przyjęciu bardziej tolerancyjnych regulacji, a nie na odwrót. Jest to silny sygnał dla tworzenia polityki i prawodawstwa wspierającego integrację osób LGBTQ+.

Poniższe wykresy pokazują wysokie korelacje między danymi GBGR (-0,71) i GBTR (-0,76) dotyczącymi praw osób LGBTQ+ a globalną innowacyjnością Światowej Organizacji Własności Intelektualnej, z wyróżnieniem Polski i jej sąsiadów z Grupy Wyszehradzkiej.

Wyniki siedmiu filarów GII dla Polski – Polska pozostaje w tyle pod względem innowacyjności, a wśród krajów Grupy Wyszehradzkiej zajmuje miejsce za Węgrami i Czechami. Źródło: Światowa Organizacja Własności Intelektualnej

Objaśnienie: Ponieważ niższa pozycja w rankingu oznacza wyższy poziom innowacyjności, dane przedstawione na wykresie wskazują na korelację ujemną

Wyniki finansowe

Firmy włączające osoby LGBTQ+ osiągają lepsze wyniki finansowe niż ich rywale w Polsce i na świecie.

Zaprezentowany na konferencji Światowego Forum Ekonomicznego w Davos w styczniu 2024 r. raport Open for Business, „Investor Guide to LGBTQ+ Inclusion: Enhancing business performance through LGBTQ+ Inclusive ESG Strategies”,⁴⁵ pokazuje na podstawie analizy 290 firm, że **firmy, które są transparentne w zakresie integracji LGBTQ+, mają lepsze wyniki finansowe, lepszą reputację marki i sprawniej przyciągają talenty.**

Firmy integrujące osoby LGBTQ+ osiągają lepsze wyniki finansowe

Analiza raportu obejmuje ocenę przejrzystości LGBTQ+, opartą na 15 punktach danych dotyczących korporacyjnej polityki integracji LGBTQ+. Nasza analiza wykazała, że 25 firm o najwyższych wynikach przejrzystości LGBTQ+ może się pochwalić średnim zyskiem ponad dwukrotnie wyższym, niż 25 firm o najniższych wynikach.

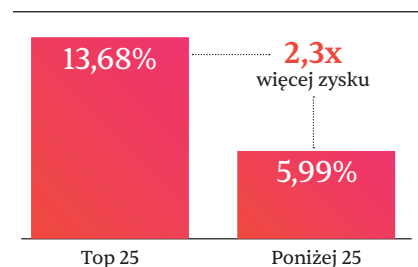
W Polsce firmy o bardziej otwartej polityce osiągają lepsze wyniki

Na bardziej regionalnym poziomie, raport Open for Business 2021 przeprowadził wstępne badanie istniejących indeksów spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie.⁴⁶ Większość z nich nie jest spółkami międzynarodowymi ani nie ma silnej historii zaangażowania w integrację osób LGBTQ+.

Porównaliśmy zewnętrzną promocję inkluzywnych polityk LGBTQ+ dziesięciu czołowych spółek z indeksu WIG-ESG, oraz sześćdziesięciu największych i najbardziej płynnych papierów wartościowych notowanych na GPW, z politykami dziesięciu czołowych spółek z ogólnego indeksu WIG-20, który nie jest klasyfikowany według żadnych wskaźników społecznych. Nie jest zaskakujące, że spółki z indeksu WIG ESG miały znacznie bardziej przyjazne podejście do pracowników LGBTQ+, niż te z indeksu WIG 20.

Wszystkie spółki z WIG-ESG posiadały przynajmniej publicznie dostępne ogólne oświadczenie o niedyskryminacji. Trzy z nich posiadały oświadczenia o niedyskryminacji w odniesieniu do orientacji seksualnej, cztery o równych szansach w odniesieniu do orientacji seksualnej, a jedna wykroczyła poza to, oferując wewnętrzny zespół ds. różnorodności, skupiający się na kwestiach LGBTQ+. Spółki z WIG-20 były ogólnie mniej przyjazne dla pracowników LGBTQ+, przynajmniej na podstawie ich publicznie dostępnych oświadczeń.

Analiza wykazała, że gdy firmy stawiają sobie wyższe wymagania w zakresie standardów społecznych, automatycznie tworzą bardziej zachęcające i integracyjne środowisko dla osób pracowniczych LGBTQ+, które wszystkie firmy mogą naśladować.

Firmy z 25 najlepszymi wynikami przejrzystości LGBTQ+ są bardziej dochodowe.

Źródło: Open for Business

Działania biznesowe

Polskie firmy podejmują działania wspierające społeczność LGBTQ+ wewnątrz i zewnątrz.

Wspieranie osób pracowniczych LGBTQ+ nie ogranicza się już tylko do tworzenia wewnętrznych polityk. W ostatnich latach polskie firmy aktywnie zaangażowały się w publiczną dyskusję na temat integracji osób LGBTQ+. Konferencje, takie jak organizowane przez Open for Business, Natwest i ABSL Forum LGBTQ+ Diamonds⁴⁷ stały się uznanymi platformami wymiany najnowszych pomysłów. Inne niedawne publiczne inicjatywy korporacyjne obejmują:

- Bezpieczne przystanie: Po co mówić o osobach LGBTQ+ w miejscu pracy?**⁴⁸ – raport ten powstał przy współpracy Stowarzyszenia Miłość Nie Wyklucza i Place of Pride, sieci pracowników LGBTQ+ dewelopera biurowego Skanska działającego w regionie Europy Środkowo-Wschodniej. Publikacja dostarcza firmom przykładów dobrych praktyk i identyfikuje obszary, które wymagają poprawy. Podkreśla również korzyści płynące z wdrożenia polityki antydyskryminacyjnej i przedstawia studia przypadków sieci pracowników LGBTQ+ działających w międzynarodowych korporacjach, takich jak GLOBE w Deloitte, Pride @ Accenture i 3M Pride.
- List otwarty podpisany przez 30 osób liderkich polskiego biznesu** – list poparcia dla większej integracji osób LGBTQ+ podpisany przez 30 osób ze środowiska prywatnego biznesu w Polsce.⁴⁹ Osoby podpisane pod listem otwartym zobowiązały się do podjęcia konkretnych działań wspierających swoje osoby pracownicze LGBTQ+. Obejmują one tworzenie sieci wsparcia dla nich, aktualizację polityk firmowych promujących równość i ochronę praw wszystkich osób pracowniczych oraz budowanie kultury pracy opartej na otwartości i edukacji. Ponadto firmy zobowiązały się do współpracy z organizacjami pozarządowymi w celu wspólnego tworzenia rozwiązań poprawiających sytuację osób pracowniczych LGBTQ+. Inicjatywie przewodziła organizacja LGBTQ+ Network of Networks (obecnie Queer+ Collab) zrzeszająca osoby reprezentujące firmy m.in. z branży finansowej, technologicznej i budowlanej.

Bezpieczne przystanie: Po co mówić o osobach LGBTQ+ w miejscu pracy?

List otwarty podpisany został przez 30 osób reprezentujących biznes w Polsce

Gdy osoby partnerskie LGBTQ+ wychowują dziecko w Polsce, tylko jedno z nich ma formalne prawa do opieki nad dzieckiem

- ▶ **List otwarty osób pracowniczych i eksperckich w dziedzinie ekonomii wzywający do równouprawnienia małżeństw:** Ponad 40 czołowych polskich osób eksperckich w dziedzinie prawa i ekonomii, reprezentujących różne środowiska akademickie i zawodowe, zaapelowało w liście otwartym z 2022 r.⁵⁰ o wprowadzenie małżeństw osób tej samej płci w Polsce, podkreślając korzyści płynące z małżeństwa zarówno dla jednostek, jak i całej gospodarki. Zwrócono uwagę na dyskryminację ekonomiczną, z jaką spotykają się pary jednopłciowe, zwłaszcza w obszarze podatków i praw rodzinnych ze względu na liczne bariery prawne i ekonomiczne, w tym kwestie podatku spadkowego i podatku dochodowego od osób fizycznych. W apelu zauważono również, że brak prawnej możliwości ustanowienia wspólnoty majątkowej dodatkowo komplikuje prowadzenie wspólnego gospodarstwa domowego przez pary tej samej płci. Przykładowo, obecnie, gdy osoby partnerskie LGBTQ+ wychowują dziecko w Polsce, tylko jedna z nich ma formalne prawa do opieki nad dzieckiem. Ponadto, brak regulacji dotyczących małżeństw jednopłciowych oznacza, że w przypadku śmierci jednej z osób partnerskich, decyzje dotyczące pochówku mogą należeć do dalszej rodziny, ignorując długotrwałe związki między tymi osobami. Osoby podpisane pod listem podkreśliły, że ich apel nie opiera się na przesłankach ideologicznych, ale na trosce o sprawiedliwość ekonomiczną.

„Od czasu publikacji ostatniego raportu wiele się zmieniło. Temat widoczności osób LGBTQ+ w firmach zyskał na znaczeniu nie tylko wewnątrz organizacji. Firmy odważniej wychodzą z nim też na zewnątrz – wypowiadając się, pokazując wartość z inkluzji i działając. To wszystko dzięki zaangażowaniu wielu stron: osób LGBTQ+ zatrudnionych i działających w tych firmach, organizacji pozarządowych, liderów i liderek biznesu.

Na uwagę zasługuje kilka szerszych inicjatyw ponadfirmowych. To m.in. publikacja „Bezpieczne Przystanie” przygotowana przez MNW i szereg firm, prezentująca działania ich sieci pracowniczych LGBTQ+. Kolejną jest list wsparcia dla osób LGBTQ+, opracowany przez Open for Business, Kampanię Przeciw Homofobii i LGBT Network of Networks (obecnie Queer+ Collab). Podpisało go 30 liderów i liderek biznesu, deklarując konkretne, mierzalne działania.

Na przełomie 2024 i 2025 roku, ponad 30 firm podpisało list popierający wprowadzenie związków partnerskich i innych rozwiązań prawnych wspierających osoby LGBTQ+ w ramach wspólnej akcji OFB, MNW i KPH. Nigdy wcześniej w Polsce firmy nie przemówiły tak głośno – to kolejny krok w stronę zmiany prawnego status quo. Czekamy na wprowadzenie konkretnych rozwiązań. Już czas”.

Agnieszka Kulikowska

Starsza Partnerka w Page Executive & Współprzewodnicząca Kampanii Przeciw Homofobii

3 Porównanie Warszawy z czterema stolicami państw Grupy Wyszehradzkiej

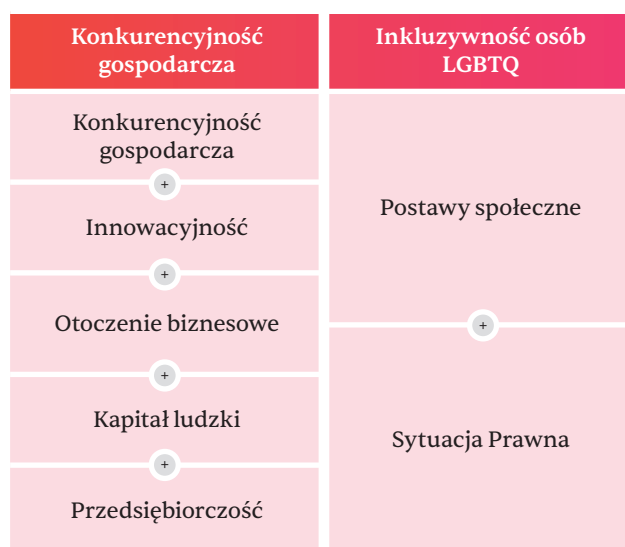
Stolice są siłą napędową biznesu, a wyniki Warszawy w porównaniu z sąsiednimi stolicami Grupy Wyszehradzkiej wskazują drogę ku nowym możliwościom.

Od 2018 roku Open for Business co dwa lata publikuje raport City Ratings, który analizuje najnowsze dane dotyczące 145 miast na całym świecie. Raport obejmuje siedem kategorii i 27 wskaźników, które odzwierciedlają konkurencyjność gospodarczą miasta oraz poziom integracji osób LGBTQ+.

Ocena miast w raporcie Open for Business opiera się na kombinacji 27 wskaźników pochodzących z wielu szanowanych źródeł. Każde miasto otrzymuje wynik końcowy, który odpowiada ocenie (od AAA do E).

W tym raporcie uwzględniamy jedynie ocenę miast, a nie ich dokładny wynik, koncentrując się na tym, które miasta ogólnie radzą sobie dobrze, a które mają przestrzeń do poprawy.

Ostateczny wynik obejmuje dwie kategorie: Konkurencyjność gospodarczą oraz Integrację osób LGBTQ+. Obie kategorie zawierają szereg podkategorii, które składają się z poszczególnych punktów danych, wymienionych poniżej.

Raport „City Ratings, 2022”, Open for Business

Wyniki Warszawy w porównaniu z sąsiednimi stolicami Grupy Wyszehradzkiej wskazują drogę ku nowym możliwościom.

Warszawa nie wyróżnia się na tle sąsiednich stolic Grupy Wyszehradzkiej

Wykres poniżej pokazuje, jak Warszawa wypada na tle innych miast Europy Środkowo-Wschodniej w raporcie City Ratings z 2022 roku. Chociaż ocena Warszawy znajduje się w środku stawki wśród miast Grupy Wyszehradzkiej (B), warto zauważyć, że wszystkie miasta, które uzyskały wyższą ocenę niż Warszawa w regionie, pochodzą z krajów o lepszych wynikach w zakresie praw osób LGBTQ+ niż Polska. Należy również dodać, że Wrocław, inne polskie miasto uwzględnione w raporcie, zajmuje jeszcze niższą pozycję niż Warszawa (CC). Wstępne dane z raportu Open for Business City Ratings na 2024 rok wskazują, że ocena Warszawy pozostała bez zmian, podczas gdy Wrocław awansował o jeden poziom.

Miasta

Przyglądając się bliżej Warszawie w porównaniu do sąsiednich stolic krajów Grupy Wyszehradzkiej w wykresie po prawej stronie, widzimy, że jedyną subkategorią konkurencyjności gospodarczej, w której Warszawa wyprzedza swoich sąsiadów, jest przedsiębiorczość. Nie jest to zaskoczeniem, ponieważ miasto jest siedzibą ponad 3000 start-upów, 300 przestrzeni coworkingowych i 130 firm venture capital. Jednakże, Warszawa pozostaje w tyle za swoimi sąsiadami zarówno pod względem środowiska biznesowego, jak i innowacji. Jak wspomniano wcześniej w tym raporcie, silny związek między innowacjami a prawami osób LGBTQ+ sugeruje, że większa otwartość doprowadzi do bardziej innowacyjnego środowiska w Warszawie i innych polskich miastach.

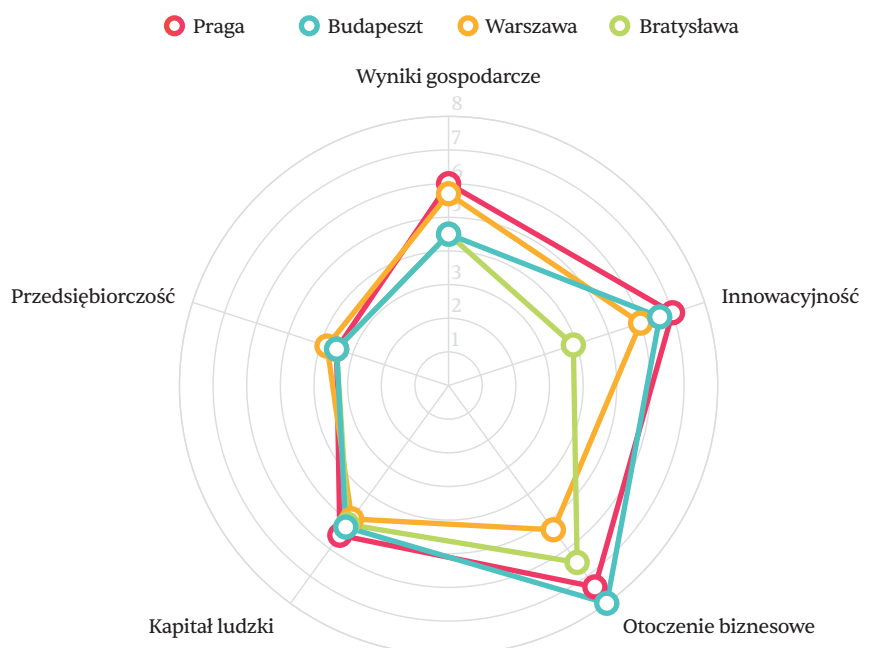
Miasto jest częściowo otwarte na biznes

BBB	Tallin			
BB	Lublana	Praga	Wilno	
B	Ateny	Budapeszt	Ryga	Warszawa
CCC	Bratysława			
CC	Belgrad	Bukareszt	Sofia	Wrocław
				Zagrzeb

Miasto nie jest otwarte na biznes

DDD	Kijów	Skopje	Tbilisi	Tirana
DD	Moskwa	Sarajewo	Petersburg	
E	Baku			

Raport „City Ratings, 2022”, Open for Business

Podczas gdy Warszawa przodkuje w sąsiednich stolicach pod względem przedsiębiorczości, pozostaje za nimi w tyle pod względem innowacyjności i środowiska biznesowego.

Polskie miasta wciąż są symbolem inkluzywności

Pomimo stanowiska poprzedniego rządu wobec społeczności LGBTQ+ oraz propagandy anti-LGBTQ+ polskie miasta pozostały otwarte na tę społeczność. Już w czasie Forum Open For Business w 2022 roku, liderzy miast z całej Polski dostrzegli, że różnorodność sprzyja zdrowiu gospodarczemu ich społeczności.

„Na szczęście wszyscy jesteśmy różni, co stanowi siłę każdej społeczności. Różnorodne doświadczenia, kompetencje i perspektywy są niezbędne, abyśmy mogli się rozwijać jako samorządna społeczność miejska. Nie oznacza to jednak, że różnorodność nie stanowi wyzwania. Powinniśmy jednak dążyć do najlepszych rozwiązań w zakresie zarządzania różnorodnością i nie możemy ignorować ani dyskryminować osób lub grup z powodu ich różnorodności w jakimkolwiek aspekcie, niezależnie od płci, wieku, pochodzenia czy orientacji seksualnej.”

Karolina Zdrodowska

Dyrektor Koordynator ds. przedsiębiorczości i dialogu społecznego w Urzędzie m.st. Warszawy

„Ochrona przed dyskryminacją jest obowiązkiem państwa i jego instytucji. Niemniej jednak, wsłuchując się w potrzeby mieszkańców, postanowiliśmy podjąć działania na rzecz równości i różnorodności, szczególnie w obliczu oporu ze strony rządu centralnego. W 2023 roku Gdańsk zdobył złotą nagrodę w konkursie „Europejskie Stolicy Integracji i Różnorodności” w kategorii „za działania na rzecz równości osób LGBTQ+”. Miasto stara się wdrożyć politykę różnorodności i integracji we wszystkich obszarach swojej działalności: od profilaktyki i edukacji po interwencje i włączanie równości do codziennej pracy urzędników. Organizacje pozarządowe stanowią kluczowego partnera w naszych działaniach: zachęcamy je do tworzenia szerokich koalicji antydyskryminacyjnych, budując w ten sposób bezpieczny system, który szybko reaguje na potrzeby osób wykluczonych.”

Monika Chabior

Zastępczyni Prezydent Gdańska ds. rozwoju społecznego i równego traktowania

4 Sytuacja prawna

Zbliżenie osób tej samej płci

Legalne: Zbliżenie osób tej samej płci została zdekryminalizowana w Polsce w 1932 r. wraz z wprowadzeniem zmian w kodeksie karnym.

Równość małżeńska

Nieuznawane: Małżeństwa osób tej samej płci nie są uznawane w Polsce. Konstytucja RP opisuje małżeństwo jako “związek kobiety i mężczyzny”, co prowadzi do gorących debat publicznych na temat tego, czy jest to ostateczny zakaz małżeństw osób tej samej płci.

Partnerstwa prawne

Nieuznawane: W Polsce podejmowano wiele prób wprowadzenia legalnych związków partnerskich osób tej samej płci. W latach 2003, 2011, 2012, 2018 i 2020 do Sejmu RP wpłynęły projekty ustaw, z których każdy proponował inny zestaw praw i poziom ich uznawania. W październiku 2024 roku opublikowano rządowy projekt ustawy proponujący wprowadzenie nowej instytucji zarejestrowanego związku partnerskiego do polskiego systemu prawnego.

Prawo dotyczące przestępstw z nienawiści wobec osób LGBTQ

W trakcie opracowywania: Przestępstwa skierowane przeciwko osobom ze względu na ich orientację seksualną lub tożsamość płciową nie są wyraźnie uwzględnione lub uznane w przepisach dotyczących przestępstw z nienawiści lub jako czynnik obciążający. Polski kodeks karny (1997) nie zakazuje nawoływania do nienawiści na tle orientacji seksualnej. Obecny art. 256 wyraźnie chroni przed nienawiścią opartą na różnicach narodowościowych, etnicznych, rasowych, religijnych lub niereligijnych. W listopadzie 2024 r. Rada Ministrów przyjęła projekt nowelizacji Kodeksu karnego, który zaostrza odpowiedzialność za przestępstwa motywowane uprzedzeniami ze względu na wiek, niepełnosprawność, płeć i orientację seksualną.

Prawne uznanie osób transpłciowych

Legalne: Osoby transpłciowe mogą zmienić swoją płeć prawną w Polsce. Administracyjna korekta płci oraz zmiana imienia i nazwiska, choć możliwe, są skomplikowane. Obecnie osoby transpłciowe muszą pozwać swoich rodziców, aby uzyskać prawne uznanie.

Adopcja dzieci przez osoby LGBTQ+

Nielegalna: Pary jednopłciowe nie mają w Polsce prawa do adopcji dzieci. Pary lesbijskie nie mogą także korzystać z zapłodnienia in vitro. W 2020 roku Prezydent RP zaproponował zmianę Konstytucji, która wprowadziłaby zakaz adopcji przez osoby tej samej płci. Z kolei w 2021 roku rząd przedstawił projekt ustawy, który zakazywałby adopcji dzieci przez pary jednopłciowe.

Przeciwdziałanie dyskryminacji osób LGBTQ+ w miejscu pracy

Prawne: W Polsce obowiązuje zakaz dyskryminacji ze względu na orientację seksualną w zakresie zatrudnienia, zgodnie z Kodeksem pracy. Przepisy te gwarantują równe traktowanie pracowników, wolne od wszelkiej dyskryminacji, również ze względu na orientację seksualną. Dotyczy to zarówno procesu nawiązywania i rozwiązywania stosunku pracy, jak i warunków zatrudnienia, awansów oraz dostępu do szkoleń zawodowych. Pracodawcy są zobowiązani do publikowania ofert pracy, które nie dyskryminują żadnej grupy ani osoby, w tym ze względu na orientację seksualną.

Terapia konwersyjna

Nie jest zakazana: W Polsce nie ma zakazu terapii konwersyjnej. W 2020 r. Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się do Premiera RP - Mateusza Morawieckiego o podjęcie działań legislacyjnych w celu zakazania takich terapii. W lipcu 2024 r. posłanka Monika Rosa ogłosiła, że pracuje nad rozwiązaniami prawnymi, które zakazałyby praktyk konwersyjnych, w oparciu o projekt złożony przez posłów Nowoczesnej w poprzedniej kadencji Sejmu.

Wynik globalnego barometru praw gejów F&M 2022

C - 63%

Wynik globalnego barometru praw osób transpłciowych F&M 2022

D - 59%

Open for Business w Polsce

Open for Business rozpoczął swój polski program lokalny w 2021 r., po opublikowaniu naszego raportu *The Economic Case for LGBTQ+ Inclusion in Central & Eastern Europe: Hungary, Poland, Romania, and Ukraine*.

Premiera raportu i związane z nią zainteresowanie mediów sprawiły, że kwestia ekonomiczna stała się przedmiotem krajowego, regionalnego i międzynarodowego dialogu na temat praw osób LGBTQ+ w Polsce. Liderzy polityczni, ambasadorowie i urzędnicy Unii Europejskiej stali się zdecydowanymi orędownikami naszych kluczowych propozycji gospodarczych i biznesowych.

Szybko nawiązaliśmy współpracę z czołowymi konferencjami biznesowymi i wydarzeniami w Polsce, włączając ten temat do szerszych dyskusji na temat różnorodności, równości i integracji w miejscu pracy oraz poza nim. Nasza

”Walka z dyskryminacją osób LGBTQ+ jest nie tylko ważna w dążeniu do równości i sprawiedliwości, ale także zapewni firmom, które ją podejmą, przewagę konkurencyjną w przyciąganiu i zatrzymywaniu talentów.”

Helena Dalli, była Komisarz Unii Europejskiej ds. równości, podczas premiery raportu w 2021 roku.

konferencja w Warszawie w 2022 r. oraz konferencje we współpracy z LGBTQ+ Diamonds Awards w 2023 i 2024 r. włączyły w ten dialog szerszą i bardziej wpływową publiczność.

Open for Business będzie nadal kontynuować współpracę z

polską społecznością biznesową, organizacjami społeczeństwa obywatelskiego LGBTQ+ i administracją publiczną, aby promować te same prawa, które przysługują większości osób LGBTQ+ w Europie i innych postępujących demokracjach.

Międzynarodowe i regionalne zainteresowanie publikacją raportu z Europy Środkowo-Wschodniej było ogromne.

George Perlov, ówczesny dyrektor wykonawczy Open for Business, ze współpracownikami z IBM, EBRD, Monterail (PL) oraz We Are Open (HU) podczas Forum Ekonomicznego w Karpaczu, gdzie odbył się pierwszy w historii panel dotyczący kwestii LGBTQ+ na tej konferencji.

„Miniony rok przyniósł istotne zmiany polityczne w kraju, które wzbudziły nowe nadzieje w polskiej społeczności LGBTQ+. Powstanie urzędu ministra ds. równości, zaangażowanie przedstawicieli rządu w dialog z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego oraz dostrzegalne zmiany w sposobie przedstawiania osób LGBTQ+ w krajowych mediach są oznakami postępu społecznego. Choć sytuacja społeczna wydaje się zmierzać w obiecującym kierunku, realia życia polskich społeczności LGBTQ+ wciąż pozostają dalekie od oczekiwań i wymagają dalszej pracy. Czas pokaże, czy zapowiedzi urzędników publicznych zostaną przełożone na konkretne działania regulacyjne i rzeczywistą poprawę jakości życia osób LGBTQ+ w Polsce. Jesteśmy tutaj, aby upewnić się, że tak się stanie, wspierając społeczność biznesową, która udowodniła swoje zaangażowanie i zdobyła pozycję prawdziwych liderów zmian w Polsce.”

Łukasz Antkiewicz, Lider Programu Open For Business w Polsce

Zespół i prelegenci podczas konferencji Open for Business Warsaw Summit 2022.

„Praca wykonana przez Open For Business dostarczyła nam pierwszych wiarygodnych i użytecznych danych i argumentów na rzecz ekonomicznego uzasadnienia. Regularnie korzystam z raportu Economic Case for LGBTQ+ Inclusion in Central & Eastern Europe jako narzędzia otwierającego drzwi i sposobu na rozpoczęcie dyskusji na temat integracji osób LGBTQ+ w miejscu pracy. Posiadanie tego argumentu w naszym zestawie narzędzi pozwala nam wypowiadać się na temat ogólnej sytuacji osób LGBTQ+ w Polsce oraz D&I jako szerszego tematu.”

Rafał Dembe, Prezes Fundacji Wolontariat Równości

Ambasador Wielkiej Brytanii w Polsce, Anne Clunes, CMG, OBE, była gospodarzem dyskusji okrągłego stołu liderów biznesu w październiku 2022 r.

Nasza praca w Polsce była szeroko relacjonowana w mediach krajowych w okresie przedwybrzym w 2023 r.

30 polskich firm międzynarodowych i MSP podpisało się pod naszym listem opracowanym we współpracy z Forbes Polska, Polską Siecią Organizacji LGBTQ+ i Kampanią Przeciw Homofobii (KPH), zobowiązując się do większej integracji osób LGBTQ+ w miejscu pracy.

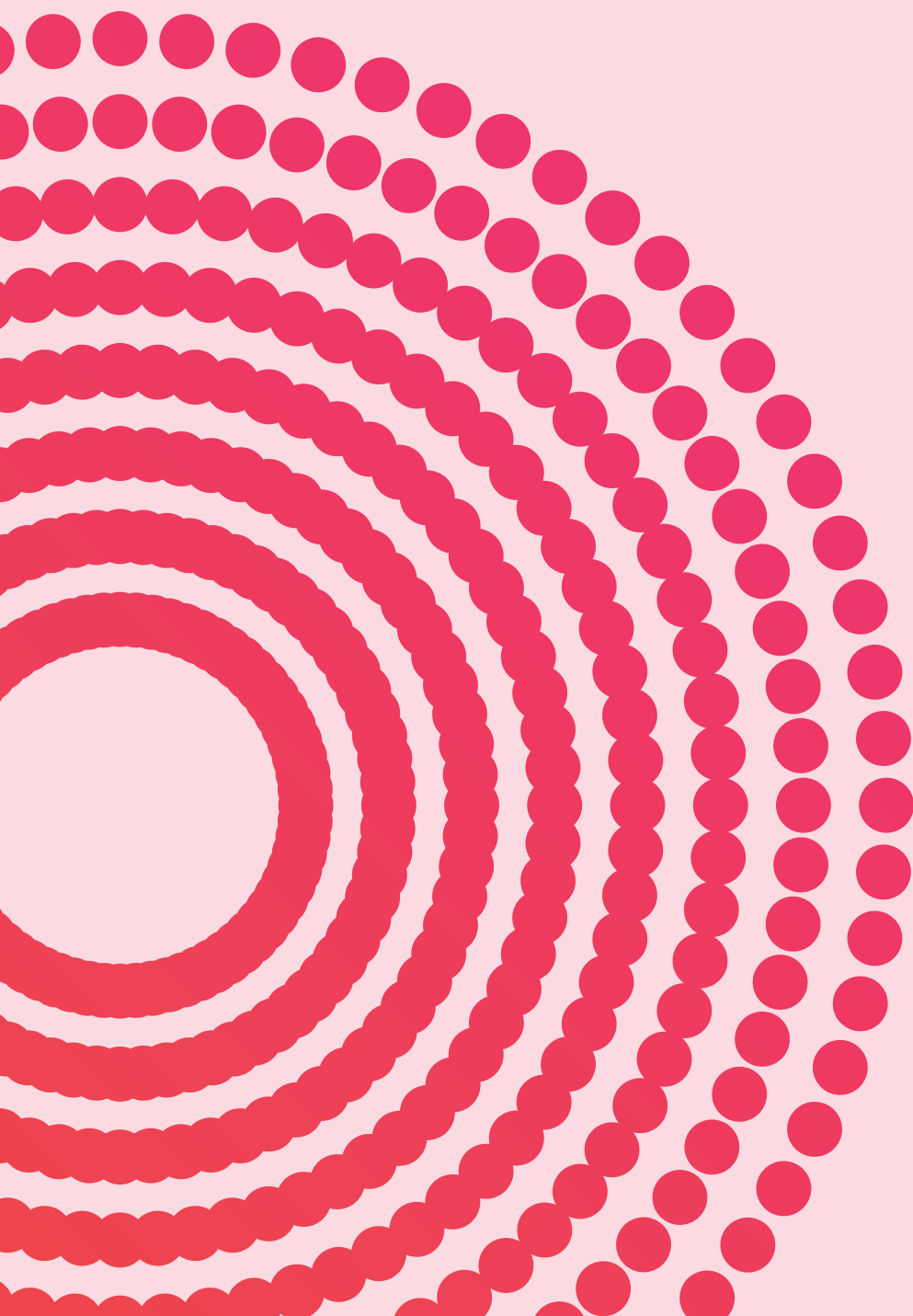
„2023 LGBTQ+ Inclusion Business Primer” dostarczył polskim osobom liderским ze świata biznesu biznesu zaktualizowanych danych na temat kosztów dyskryminacji osób LGBTQ+ i możliwości większej integracji osób LGBTQ+ przed październikowymi wyborami parlamentarnymi w Polsce.

Liz Jacobs, osoba dyrektorska ds. programów Open for Business, wraz z Łukaszem Antkiewiczem, liderem polskiego programu i Maciejem Korusem, kierownikiem programu, podczas LGBTQ+ Diamonds Forum 2024.

Załączniki

Metodologia

I. Globalne barometry F&M

Open for Business wykorzystuje globalne barometry F&M jako wyłączone źródło danych dotyczących praw osób LGBTQ+ na całym świecie. Szczegółowy dokument metodologiczny dotyczący F&M Global Barometers jest dostępny tutaj: <https://www.fandmglobalbarometers.org/wp-content/uploads/2023/07/FMGB-Methodology-Background-Note-06-26-23-1.pdf>

II. Metodologia obliczania kosztów zdrowotnych wynikających z dyskryminacji osób LGBTQ+

Metodologia szacowania kosztów, które HIV i depresja w społeczności LGBTQ+ generują dla polskiej gospodarki, opiera się na analizie Banku Światowego dotyczącej Indii, wykorzystującej najlepsze globalne praktyki oceny ekonomicznych skutków chorób.

Do wyliczenia całkowitego kosztu zdrowotnego zastosowano miarę lat życia skorygowanych o niepełnosprawność (DALY - Disability-Adjusted Life Years), rekomendowaną przez Komisję ds. Makroekonomii i Zdrowia Światowej Organizacji Zdrowia. Miarą tą uwzględnia się zarówno lata życia przeżyte z niepełnosprawnością, jak i lata życia utracone z powodu choroby, odzwierciedlając jednocześnie straty w produkcji gospodarczej wynikające z danego schorzenia.

Aby uzyskać jak najdokładniejszy obraz, przyjęliśmy dwa scenariusze: „wysoki” i „niski”, które uwzględniają różne szacunki dotyczące liczebności społeczności LGBTQ+ oraz rozpowszechnienia omawianych problemów zdrowotnych. Takie podejście pozwala na uzyskanie konserwatywnego zakresu kosztów gospodarczych, minimalizując ryzyko ich przeszacowania.

Aby przeprowadzić obliczenia, postępuj według poniższych kroków:

Oblicz nadmiarową częstość występowania choroby wśród osób LGBTQ+. Załóż, że osoby LGBTQ+ doświadczająby podobnych poziomów zachorowań jak ogół populacji, gdyby nie występowała dyskryminacja wobec tej grupy.

1. Pomnóż obliczoną częstość przez szacowaną liczbę osób LGBTQ+, aby określić liczbę osób z tą chorobą, której przyczyną jest dyskryminacja wobec LGBTQ+.
2. Określ, jaki procent całej populacji cierpi z powodu choroby wywołanej dyskryminacją wobec osób LGBTQ+.
3. Pomnóż ten procent przez łączną liczbę lat życia skorygowanych o niepełnosprawność (DALY) dla danej choroby, aby określić liczbę DALY przypisanych dyskryminacji wobec osób LGBTQ+.
4. Pomnóż liczbę DALY przez dochód na osobę, mnożony przez współczynnik od jednego do trzech, w celu obliczenia utraconego produktu gospodarczego, zgodnie z zaleceniami Światowej Organizacji Zdrowia.

Kalkulacja kosztów HIV spowodowanych dyskryminacją osób LGBTQ+ w Polsce (scenariusz wysokiego ryzyka):

1. Nadmierna częstość występowania = częstość występowania w populacji LGBTQ+ minus częstość występowania w populacji ogólnej
 $0.0712 = - 0.072 - 0.0008$
2. Nadmierna liczba osób LGBTQ+ zakażonych wirusem HIV = wskaźnik nadumieralności * szacunkowa populacja LGBTQ+ (15-64)
 $21,480 = 0.0712 \times 301,690$
3. Nadmierna liczba osób LGBTQ+ jako odsetek całej populacji dotkniętej HIV = Nadmierna liczba osób LGBTQ+ z HIV / całkowita liczba Polaków z HIV
 $1.335 = 21,480 / 16,090$
4. Nadmiar DALY związanych z HIV z powodu dyskryminacji LGBTQ+ = Nadmiar LGBTQ+ jako odsetek całkowitej populacji dotkniętej dyskryminacją * DALY związane z HIV
 $29,450.34 = 1.335 \times 22,060$
5. Koszt ekonomiczny = nadwyżka DALY HIV spowodowana dyskryminacją osób LGBTQ+ * trzykrotność dochodu na mieszkańca
 $1\,371\,561\,422\text{ USD} = 29\,450,34 \times 46\text{ USD}$

III. Podsumowanie techniczne dla testów Grangera na brak przyczynowości

Aby przeprowadzić testy Grangera na brak przyczynowości, połączyliśmy dane F&M GBGR z:

a) danymi Banku Światowego dotyczącymi PKB na mieszkańca, b) wskaźnikiem aktywności zawodowej (% całkowitej populacji w wieku 15-64 lat), c) Globalnym Indekssem Innowacyjności Światowej Organizacji Własności Intelektualnej oraz d) Indekssem Percepcji Korupcji Transparency International. Okres objęty badaniem obejmował lata 2011-2019, celowo wybrany w celu uniknięcia nieprawidłowości danych wynikających z pandemii i lat bezpośrednio po pandemii.

Następnie przeprowadziliśmy testy następujących hipotez zerowych, wykorzystując roczne opóźnienie wyniku GBGR w każdym przypadku:

- › Wynik GBGR nie przewiduje PKB na mieszkańca (odrzucony z > 99% pewnością, p-value = 0.002)
- › Wynik GBGR nie przewiduje wskaźnika aktywności zawodowej (odrzucony z > 95% pewnością, p-value = 0.041)
- › Wynik GBGR nie przewiduje wyniku Global Innovation Index (GII) (odrzucony z > 99% pewnością, p-value < 0.001)
- › Wynik GBGR nie przewiduje wyniku konkurencyjności ze Światowego Rocznika Konkurencyjności IMD (WCY) (odrzucony z > 99% pewnością, wartość p < 0,001)
- › Wynik GBGR nie przewiduje Indeksu Percepcji Korupcji (CPI) (odrzucony z > 90% pewnością, p-value = 0.055)

Hipotezy zerowe o braku związku między opóźnionymi wynikami GBGR a wynikami ekonomicznymi zostały odrzucone na konserwatywnych poziomach istotności statystycznej, co sugeruje istnienie silnego związku w czasie. Kraje mają tendencję do stawiania się bardziej tolerancyjnymi, a następnie bogacenia się, a nie odwrotnie. Znaki oszacowanych współczynników opóźnionych wyników GBGR są zgodne z hipotezą, że większa tolerancja wiąże się z poprawą wszystkich mierzonych przez nas wyników ekonomicznych.

Zastosowaliśmy polecenie Stata -xtgrangert-, które implementuje test Grangera na brak przyczynowości autorstwa Juodisa, Karaviasa i Sarafidisa (2021), polegający na regresji każdej zmiennej ekonomicznej na jej opóźnione wartości oraz roczną opóźnioną wartość wyniku GBGR. Metoda ta działa skutecznie w kontekście naszego zbioru danych, który obejmuje wiele krajów, stosunkowo krótki okres czasowy oraz wysoką trwałość wyników.

IV. Metodologia obliczania luki płacowej lub utraconej produktywności z powodu dyskryminacji osób LGBTQ+

Nasze obliczenia luki płacowej są również zgodne z modelem stosowanym przez Bank Światowy.

1. Oblicz całkowity dochód uzyskany przez wszystkie osoby pracujące w danym kraju.
2. Pomnóż tę sumę przez procent szacowanej populacji LGBTQ+, aby obliczyć całkowite potencjalne zarobki społeczności LGBTQ+. Jako szacunek przyjęliśmy 6% wskaźnik występowania LGBTQ+.
3. Pomnóż całkowite potencjalne zarobki społeczności LGBTQ+ przez 15%, aby oszacować utraconą produktywność.

Obliczenie utraconej produktywności z powodu dyskryminacji osób LGBTQ+ w Polsce w USD (scenariusz wysokiego ryzyka):

1. Całkowity dochód uzyskany = Populacja pracująca * Średni roczny dochód
376 388 093 907 USD = 15 129 600 * 24 878 USD
2. Całkowite potencjalne zarobki społeczności LGBTQ+ = Całkowity zarobiony dochód * Częstotliwość występowania pracowników LGBT+
22 583 285 634 USD = 376 388 093 907 USD * 0,06
3. Utracone zarobki = Całkowite potencjalne zarobki społeczności LGBTQ+ * 15%
3 387 492 845 USD = 22 583 285 634 USD * 15%

Źródła

- 1 Open for Business, „Argumenty ekonomiczne przemawiające za inkluzją osób LGBT+ w Europie Środkowo-Wschodniej: Węgry, Polska, Rumunia i Ukraina”, kwiecień 2021 r., dostęp pod adresem <https://perma.cc/9PSH-R868>.
- 2 ILGA-Europe, 2024 Rainbow Map, dostęp pod adresem <https://perma.cc/HMF5-2CTA>
- 3 Wyborcza.pl, „Hejt na LGBT w pravicowych i rządowych mediach. Sprawą zajmie się Komisja Europejska”, sierpień 2023, dostęp pod adresem <https://perma.cc/5985-MEUV>
- 4 Atlas nienawiści, dostęp pod adresem <https://perma.cc/PB32-3SLC>
- 5 European Journal of Politics and Gender, „U progu postępu? Polityka LGBTQ+ w Polsce po wyborach w 2023 r.”, Bogatyrev i Bogusz, 2024, dostęp pod adresem <https://bristoluniversitypressdigital.com/view/journals/ejpg/aop/article-10.1332-25151088Y2024D000000024/article-10.1332-25151088Y2024D000000024.xml>.
- 6 Reuters, „Poland publishes civil partnership bill in boost for LGBT couples”, październik 2024 r., dostęp pod adresem <https://www.reuters.com/world/europe/poland-publishes-civil-partnership-bill-boost-lgbt-couples-2024-10-18/>.
- 7 OKO press, „Drogi rządzie, wyborcy chcą ustawy o związkach partnerskich [SONDAŻ]”, marzec 2024 r., dostęp pod adresem <https://perma.cc/PB32-3SLC>
- 8 Brussels Signal, „Polski rząd zatwierdza kryminalizację mowy nienawiści wobec osób LGBT”, grudzień 2024 r., dostęp pod adresem <https://perma.cc/T4CR-4K5F>
- 9 Gov.pl, „Stanowisko w sprawie transkrypcji zagranicznych aktów małżeństwa osób tej samej płci oraz aktów urodzenia dziecka, w których jako rodzice wpisane są osoby tej samej płci”, czerwiec 2024 r., dostęp pod adresem <https://perma.cc/MJR5-XNWJ>
- 10 Państwo prawa, „Przełomowe orzeczenie TSUE w sprawie przeciwko nadawcy publicznemu TVP”, styczeń 2023 r., dostęp pod adresem: <https://perma.cc/9T33-N4WK>
- 11 ILGA-Europe, „ANNUAL REVIEW OF THE HUMAN RIGHTS SITUATION OF LESBIAN, GAY, BISEXUAL, TRANS, AND INTERSEX PEOPLE”, 2024, dostęp pod adresem: <https://perma.cc/Q5TM-PZPM>
- 12 TVN24, „Dziś Tęczowy Piątek w polskich szkołach. Jak przebiega w tym roku”, dostęp pod adresem: <https://perma.cc/QR36-KM2F>
- 13 Kampania Przeciw Homofobii, „Sytuacja społeczna osób LGBT w Polsce”, 2021, dostęp pod adresem <https://kph.org.pl/wp-content/uploads/2021/12/raport-maly-2019-2020.pdf>
- 14 Notatki z Polski, „Aby zmienić oficjalną płeć w Polsce, trzeba poznać rodziców, co powoduje traumę u osób transpłciowych”, marzec 2023 r., dostęp pod adresem: <https://notesfrompoland.com/2023/03/31/to-change-your-official-gender-in-poland-you-have-to-sue-your-parents-causing-trauma-for-trans-people/>
- 15 Agencja Praw Podstawowych, „LGBTIQ na rozdrożu: postępy i wyzwania”, maj 2024 r., dostęp pod adresem <https://fra.europa.eu/en/publication/2024/lgbtiq-crossroads-progress-and-challenges>.
- 16 Gazeta Olsztyńska, Uczestniczka marszu równości w Olsztynie została postrzelona z wiatrówki w głowę. Sprawca może spędzić w więzieniu nawet 5 lat”, dostęp pod adresem: <https://perma.cc/UX3L-WXHU>
- 17 Polski Instytut Ekonomiczny, „Przegląd Gospodarczy PIE - wiosna 2024”, kwiecień 2024, dostęp pod adresem: <https://perma.cc/5SHX-TQWV>
- 18 Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, „Odpowiedzialni, ale hojni - budżet na 2025 r. przyjęty”, sierpień 2024 r., dostęp pod adresem <https://perma.cc/STAA-NNXP>
- 19 Gov.pl, „Międzynarodowy Fundusz Walutowy pozytywnie ocenia polską gospodarkę”, październik 2024 r., dostęp pod adresem <https://perma.cc/5H5P-3SMP>
- 20 Raport Polskiego Instytutu Ekonomicznego „Konsekwencje zmian demograficznych dla podaży pracy w Polsce”, dostęp pod adresem <https://perma.cc/56XZ-NZQW>
- 21 FDI Intelligence, „Revealed: the economies with the most government influence”, maj 2024 r., dostęp pod adresem <https://perma.cc/LZW9-SNKX>.
- 22 Komisja Europejska, „Europejska Karta Wyników Innowacyjności”, 2024 r., dostęp pod adresem <https://perma.cc/52K9-6W2D>
- 23 EBOR, „Poland Country Strategy: 2024-2029”, lipiec 2024 r., dostęp pod adresem <https://perma.cc/J86G-R65U>
- 24 IBID
- 25 Komisja Europejska, „2024 Country Report - Poland”, czerwiec 2024 r., dostęp pod adresem <https://perma.cc/N2U6-6V8K>.
- 26 EBOR, „Poland Diagnostic 2023”, dostęp pod adresem <https://www.ebrd.com/publications/country-diagnostics/poland>.
- 27 Transparency International, „CPI 2023 dla Europy Zachodniej i UE: Rule of law and political integrity threats undermine action against corruption”, 2023 r., dostęp pod adresem <https://perma.cc/WHZ9-6UVG>.
- 28 Euronews, „Poland tightens entry rules after cash-for-visas scandal involving PiS”, październik 2024 r., dostęp pod adresem <https://perma.cc/CJT5-RSMQ>
- 29 University World News, „New government moves to end systemic corruption affecting HE”, luty 2024 r., dostęp pod adresem <https://perma.cc/VPN2-8CDZ>
- 30 OECD, „Anti-Corruption and Integrity Outlook 2024 - Country Notes: Polska”, marzec 2024 r., dostęp pod adresem https://www.oecd.org/en/publications/anti-corruption-and-integrity-outlook-2024-country-notes_684a5510-en/poland_4c545924-en.html
- 31 GI Group, „Migracje zarobkowe Polaków”, 2024, dostęp pod adresem <https://perma.cc/977F-RD78>.

- 32 Euronews. „Odwrócony drenaż mózgow w Polsce: Meet the Poles returning home to work in its booming tech sector”, marzec 2023 r., dostęp pod adresem <https://perma.cc/B85C-KYSK>.
- 33 Przegląd Epidemiologiczny, „Zakażenia HIV i zachorowania na AIDS w Polsce w 2020 r.”, marzec 2022 r., dostęp pod adresem <https://perma.cc/KH7L-ZH75>.
- 34 International Journal of HIV -Related Problems, „Co polscy studenci wiedzą o zakażeniach HIV po 35 latach od pierwszego potwierdzonego przypadku?”, Bohdziewicz, et.al., kwiecień 2022, dostęp pod adresem <https://perma.cc/HB4D-4QWA>.
- 35 BBC, „Polska społeczność LGBT ma nadzieję, że era mowy nienawiści dobiegła końca”, listopad 2023 r., dostęp pod adresem <https://perma.cc/HB4A-U6A2>.
- 36 KPH, „Sytuacja społeczna osób LGBT w Polsce, 2021”, dostęp pod adresem <https://perma.cc/UQ4D-TVY5>.
- 37 ILGA-Europe, „Rainbow Europe Map and Index”, 2023, dostęp pod adresem <https://perma.cc/6595-ELTF>.
- 38 F&M Global Barometers, „F&M Global Barometers”, 2024 r., dostęp pod adresem <https://www.fandmglobalbarometers.org> <https://perma.cc/W4G6-AFSM>
- 39 Notes from Poland, „Ekspert ONZ wzywa Polskę do poprawy praw osób LGBT+”, grudzień 2024 r., dostęp pod adresem <https://notesfrompoland.com/2024/12/03/un-expert-calls-on-poland-to-improve-lgbt-rights>
- 40 The Guardian, „Koszmar się skończył”: Wynik wyborów w Polsce przynosi ulgę osobom LGBTQ+”, listopad 2023 r., dostęp pod adresem <https://perma.cc/6EJG-VUD3>
- 41 arron's, „UN Expert Urges Poland To Step Up LGBTQ Protection”, listopad 2024 r., dostęp pod adresem <https://www.barrons.com/news/un-expert-urges-poland-to-step-up-lgbtq-protection-2fa532e5>
- 42 DW, „ETS orzeka przeciwko dyskryminacji osób LGBTQ w miejscu pracy w Polsce”, grudzień 2023 r., dostęp pod adresem <https://www.dw.com/en/ecj-rules-against-polish-workplace-lgbtq-discrimination/a-64360606>
- 43 Komisja Europejska, „European Innovation Scoreboard 2024 Country Profile Poland”, dostęp pod adresem <https://perma.cc/44P2-C4VQ>.
- 44 Światowa Organizacja Własności Intelektualnej, „Global Innovation Index 2022: Poland”, dostęp pod adresem <https://perma.cc/C92N-VTD5>.
- 45 Open for Business, „Investor Guide to LGBTQ+ Inclusion: Enhancing business performance through LGBTQ+ Inclusive ESG Strategies”, styczeń 2024 r., dostęp pod adresem <https://perma.cc/3GP7-974N>.
- 46 Open for Business, „The Economic Case for LGBTQ+ Inclusion in Central and Eastern Europe”, kwiecień 2021 r., dostęp pod adresem <https://perma.cc/W9K6-6379>.
- 47 ABSL, „LGBT+ Diamonds Forum”, dostęp pod adresem <https://absl.pl/workingtogether/lgbt-diamonds-forum/>
- 48 Love Does Not Exclude i Skanska, „Safe Havens: Why Talk about LGBT+ People”, 2023, grudzień 2023, dostęp pod adresem: <https://perma.cc/7L95-2HYE>
- 49 Forbes, „Chcemy być częścią otwartego społeczeństwa”. 30 przedstawicieli biznesu podpisało list poparcia dla społeczności LGBTQ+”, czerwiec 2023 r., dostęp pod adresem <https://perma.cc/MG9W-LM5U>.
- 50 Onet, „Ekonomiści i prawnicy apelują: małżeństwa jednopłciowe pomogą polskiej gospodarce”, lipiec 2022, dostęp pod adresem <https://perma.cc/KPB6-2GBB>
- World First, „Poland's tech hubs that are driving business innovation and growth”, 2024, dostęp pod adresem <https://perma.cc/7QV2-3SHA>

Partnerzy używający danych

EBRD

F&M Global Barometers

GII

IMD

LinkedIn

RelX

The World Bank Group

Zastrzeżenie prawne

Niniejszy raport został opracowany przez Open For Business wyłącznie w celach informacyjnych. Mimo że został sporządzony na podstawie źródeł, informacji i systemów, które uznaje się za wiarygodne i dokładne, to wykorzystane są one wyłącznie w formie, w jakiej udostępnił je ich autorzy. Informacje zawarte w niniejszym raporcie stanowią jedynie wskazówki i są uznawane za prawidłowe w dniu publikacji. Nie mogą zastąpić jednak odpowiedniego doradztwa prawnego lub finansowego, szczegółowych badań ani fachowej oceny. Open For Business, partnerzy koalicji, współautorzy niniejszego raportu lub członkowie Rady Doradczej ds. Badań (Research Advisory Board) Open For Business nie zweryfikowali i nie będą weryfikować informacji podanych w niniejszym raporcie ani nie ponoszą odpowiedzialności za jakiegokolwiek decyzje lub działania podjęte na podstawie wyników uzyskanych przy wykorzystaniu niniejszego raportu lub informacji bądź danych w nim zawartych. Autorzy ani współautorzy nie gwarantują, w sposób wyraźny lub dorozumiany, dokładności lub kompletności informacji zawartych w niniejszym raporcie ani nie ponoszą odpowiedzialności w tym zakresie. Opinie wyrażone w niniejszym raporcie są opiniami członków zespołu redakcyjnego i nie stanowią oficjalnego stanowiska Open For Business ani przedsięwzięcia wspierających koalicję.

Kontakt: info@open-for-business.org

Więcej informacji: open-for-business.org

Śledź nas: Twitter ([@openforbusiness](https://twitter.com/openforbusiness)), Instagram ([@openforbusinessHQ](https://www.instagram.com/openforbusinessHQ)) i LinkedIn

